Ára: 200 FORINT

69. évf. 6. szám 2014. április 1. Niszán 1. 5774.

ÚJ ÉLET

70

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Ezrek emlékeztek a Dohány-zsinagóga előtt a megszállás 70. évfordulóján

„1944. március 19., vasárnap volt. A kora tavaszi napfény aranyos sugarakat vetett a fővárosra. A vasárnapi, ünnepi csendet egyszerre csak megtörte valami. A csukott ablakokon keresztül valami tompa moraj hallatszott...

Ma már tudjuk, hogy ezen a napon kezdődött meg az addig is jogfosztott magyar zsidóság tényleges és kíméletlen felszámolása és kiirtása. Az ezt megelőző negyedszázad történetét ismerve meglepetést ugyan okozhatott az, ami 1944. március 19-én történt, de – váratlanul semmiképpen nem jött...” *(Kardos Péter főrabbi)*

*

2014. március 19., szerda volt. Viharos tavaszi szél cibálta a fákat, lobogtatta az emberek haját.

Ezen a napon volt a holokauszt 70. évfordulójának első, nagyszabású eseménye. A tömeg az óriási kivetítőnek, a hangosításnak köszönhetően a Dohány utcában és a Károly körúton is részese lehetett ennek a különleges délutánnak.

Képviseltette magát a kormány, az ellenzéki pártok, a társegyházak, a diplomáciai testületek, eljöttek túlélők és leszármazottaik, iskolások és nagyon sok olyan ember, aki úgy érezte, el kell mennie, ott kell lennie.

A megszólalókat *Láng Balázs* színművész kérte a mikrofonhoz.

Az alábbiakban az elhangzás sorrendjében közöljük a beszédeket.

Heisler András

Heisler András, a Mazsihisz elnöke

Hölgyeim és Uraim! Honfitársaim! Sokan vagyunk! Jó, hogy ilyen sokan vagyunk! Köszöntelek Benneteket!

Kedves Barátaim!

Protokoll- és pártpolitika-mentes emlékezésre hívtunk mára Benneteket. 1944. március 19-e a magyar történelem gyásznapja. Mindnyájunk gyásznapja. Ezen a napon vonultak be a náci csapatok Magyarországra, ezen a napon foglalták el hazánkat. A magyar történelemírás sötét napja, de nem sorsforduló a magyarországi zsidóság életében. A megszállással az út, melyet az ország akkori vezetői számunkra kijelöltek, már korábban elkezdődött.

Ma nem csak hazánkat siratjuk. Ma arra a hatszázezer ártatlanul elhurcolt és elpusztított társunkra is emlékezünk, akiknek a jogfosztása, kirekesztése már jóval korábban megkezdődött. Numerus clausus, zsidótörvények, Kamenyec-Podolszkij, cigány-razziák, pharrajimos! Ezek voltak a jelzőtáblái annak az útnak, mely az 1944. március 19-i náci megszálláson keresztül a deportáláshoz, Auschwitzhoz, Birkenauhoz és a nyilas vérengzéshez vezetett.

Gyakran hangzik el a kérdés: hogyan lehetett Magyarországon sok százezer embert szinte ellenállás nélkül vagonba terelni. Hogyan lehetett, hogy a történelem nem jegyzett fel olyan esetet, ahol a néhány szuronyos csendőr által kísért zsidó tömeg fellázadt volna? A válasz fájdalmasan egyszerű: húsz év szisztematikus jogfosztása kellett ahhoz, hogy a magyarországi zsidók némán, lehajtott fejjel és feltartott kezekkel vonuljanak végig az utcákon, megalázva és megadóan szálljanak fel a marhavagonokba.

Anyai nagyanyámat, akit soha nem ismerhettem meg, édesanyámat és nővérét nyolcvan társukkal együtt egy vasúti kocsiba zsúfolva vagonírozták be 1944. június 6-án. A néhány napos étlen-szomjan végigszenvedett utazást követően aztán kattantak a zárak, nyíltak a marhavagonok tolóajtói. Ismeretlen helyre érkeztek, Auschwitz rámpáján szálltak le. A kép ma már ismerős, dokumentumokból, filmekből. Egy hosszú rámpa, közepén feszesen álló német tiszt. Mengele. Ő irányítja a szenvedők áradatát. Nagyanyámat jobbra, anyámat és testvérét balra. A két nővér egymás között még a rámpán azt beszéli: „az öregek biztosan majd könnyebb munkát kapnak, és nekünk, fiataloknak kell majd helyettük is dolgozni”. Reménykednek. Reménykednek, mert a magyarországi zsidók többsége még az auschwitzi rámpán is bízott a magyar közigazgatásban, megadóan elfogadta a magyar jogrendszert, tudomásul vette a magyar kormány intézkedéseit, mert nem hitték el, hogy magyar állampolgárokként velük is megtörténhet majd az, ami később szörnyű valósággá vált.

A magyar holokauszt tragédiájának ez egy külön fejezete. S ennek a fejezetnek máig szóló tanulságai vannak. Megtanultuk, hogy sehol a világon a diaszpórai zsidóságnak, de bármely más kisebbségnek sem szabad a mindenkori hatalomban vakon, feltétel nélkül megbíznia. Ha kell, fel kell emelni a szavunkat. Ha kell, kritikával kell illetnünk az ország vezetőit. Ha kell, nemet kell tudnunk mondani a hatalomnak.

Ők hatszázezren és meg nem született leszármazottjaik milliói ezt a történelmi üzenetet küldik felénk. Figyeljünk rá. Köszönöm.

Ilan Mor nagykövet

Sálom mindenkinek!

Megtiszteltetés, hogy itt lehetek ma, együtt mindnyájukkal ezen a fontos megemlékezésen.

Áldott békesség küldetik Önökknek Jeruzsálemből, Izrael fővárosából, a zsidó nép hazájából.

Izrael Állama, vezetői és polgárai egy emberként állnak itt ma Önök mellett.

Számomra nagyon fontos, hogy tudják, Izrael Államának támogatása a magyar zsidóság számára adott, csakúgy, mint bárki zsidó ember számára, bárhol is legyen a világon, az év bármely napján. Ma, ezen a fontos napon, ebben a fontos évben, a magyarországi zsidóság holokausztjának hetvenedik évfordulóján csakúgy, mint bármikor máskor.

Testvéreink vagytok!

Fontos továbbá számomra az is, hogy tudják, Izrael népe és kormánya kiáll Önök mellett, csakúgy, mint a demokrácia minden híve mellett, a közös és fontos küzdelemben; a holokausztagadás mindennemű próbálkozásával, történelmi tények elferdítésével és torzításával szemben, amelyek a zsidók kiirtásához vezettek Magyarországon és Európa földjén.

Izrael Állama az egyetlen letéteményese annak, hogy a világ zsidósága védve legyen ezen ordas eszmék ellen. Én, mint Izrael Állam nagykövete, teljes mértékig partner vagyok az ellenük folytatott hosszú küzdelemben.

Önökkel együtt nem fogadjuk el és nem igazolhatjuk a kollektív felejtés, az amnézia kultúrájának ápolását, alternatív történelem létrehozását.

Önökkel együtt nem fogadjuk el a holokauszt relativizálásának bármilyen folyamatát.

Önökkel együtt nem fogadjuk el, hogy a holokauszt populista politikai viták eszközévé váljon.

Nincs erkölcstelenebb dolog a holokauszt tagadásánál.

Minek? Milyen célból?

Hölgyeim és Uraim!

Ez a nap, március 19-e szimbolizálja a csodálatos magyarországi zsidóság számára a vég kezdetét, a pusztítást, amelyet nácik hajtottak végre magyar kollaboránsaik közreműködésével.

Ez a nap a zsidó nép történelmébe az örök átok napjaként kerül be, egy hosszú folyamat végzetes csúcspontjaként, amely idő alatt a magyar zsidókat kitaszították a magyar társadalomból, egészen tragikus halálukig.

Vajon a szavak tudnak ölni?

Magyarország esetében a szavak – sok év antiszemita hecckampánya – igenis beszivárogtak és beivódtak a társadalom széles rétegeibe.

Hány adag antiszemitizmus-méregre van szüksége egy társadalomnak ahhoz, hogy nagy része ne csak közömbössé váljon a zsidók sorsát illetően, mely idegen test a magyar nemzetben, hanem szabad akaratából együtt is működjön Hitler hóhérjaival, eladva lelkét a sátánnak, ahogy az meg is történt a magyar társadalomban mindössze 25 év leforgása alatt, 1920 és 1945 között?

Hány adag antiszemitizmus-mérget kapott a magyar társadalom íróktól, értelmiségiektől, akik alkotásaikkal mérgeztek egy teljes generáción át, elősegítve a szellemi megalapozását mindannak, ami aztán az erőszakos gettósításhoz és a zsidók megmagyarázhatatlan mértékben lelkes átadásához vezetett a náci állatoknak, akik lelkes magyar segítséggel Auschwitzba, a halálba küldték őket?

A magyar fiataloknak látniuk kell és fel kell ismerniük azt, hogy közvetlen kapcsolat van a múlt század húszas éveinek gyors folyamata, melyben a magyar társadalom tagjai előbb kitaszítják a zsidókat, majd kilakoltatják őket, elkobozzák értékeiket a „...hát gyilkoltál és birtokba is vettél...” stílusában, függetlenül a náci német jelenléttől vagy nyomására, valamint a kevesebb mint 3 hónap alatt történt fizikai megsemmisítésük közt 1944 nyarán.

Ilan Mor

A fiataloknak Magyarországon bátran szembe kell nézniük a történelmi tényekkel, felelősen, nem tartva a kollektív bűnösség vádjától.

Tudva, hogy:

A történelmi tények azok történelmi tények, melyeket semmi nem változtathat meg: sem politikai próbálkozások, sem álakadémikus kutatások, sem lobbi, sem bármely más manipuláció.

Drága barátaim!

Nem elfogadható és nem válhat megszokottá egyetlen országban sem, hogy a zsidók megfélemlítve vagy bántalmazásoktól sújtva éljenek, csak azért, mert zsidók.

Nem létezik az úgynevezett „zsidókérdés” vagy „zsidóprobléma”.

Akut, súlyos társadalmi probléma létezik, melynek neve antiszemitizmus, fajgyűlölet.

Az ezen folyamatokkal való megbirkózás nemcsak a zsidóságnak és Izrael Államának jelent kihívást, hanem elsősorban annak a társadalomnak, amelyen belül ezen undorító jelenségek léteznek, politikai, kulturális vezetőinek megfelelő reakciói nélkül.

Az antiszemitizmus és a fajgyűlölet elleni harchoz szükséges erő és felelősség az egyes államok kormányainak kezében van, nekik kötelességük mindent megtenni annak érdekében, hogy a zsidók Magyarországon vagy bárhol máshol a világon biztonságban élhessenek szülőföldjükön.

Hölgyeim és Uraim!

Ez a mai, március 19-i emléknap 70 év után is intő jelként szolgál mindazoknak, akik megpróbálják a holokausztnak és áldozatainak emlékét kitörölni, a holokausztra való emlékezést politikai célokra felhasználni.

Ezen szent emléknapon fontos kiemelnünk, hogy a magyar társadalomnak most és a jövőben is felelőssége, hogy megakadályozza a holokauszt emlékének elhalványítását.

A holokausztot az emberiség lelkiismerete örök mementóként kell hogy szem előtt tartsa, úgy is mint kötelezettségvállalást az élet, az emberek közti egyenlőség, a szabadság és a béke szentségére.

Tán nem volt elég az, ami megtörtént?

Hölgyeim és Uraim! Drága barátaim!

Ha jól megtanuljuk a történelmet, mélyen odafigyelünk rá, képesek leszünk egy más, egy jobb jövőt építeni az eljövendő nemzedékek számára.

Ez mindannyiunk felelőssége.

Ezzel tartozunk magunknak is.

Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója

Tisztelt Emlékezők!

Az évek múlásával egyszer csak előáll az élet legtorzabb „adománya”: képzeletben ismét átélhetjük azt, ami már megtörtént velünk. Vagy majdnem azt... Reméljük, „csak” majdnem.

„Trisztán remeg, Izolda fázik – Jönnek a nácik!” A messze kiáltó költő sem gondolhatta, hogy bekövetkezik az idő, amikor újra felidézhető ez a szörnyű két sor.

És most itt áll előttünk a múlt fenyegető rémképe. Napra pontosan a hetven évvel ezelőtti drámai esemény után... Csakhogy az Andrássy úton most sem szólalnak meg a szirénák, sehol nem ütik meg a dobokat, nem verik félre a harangokat. Legfeljebb az idősebb emberek kapnak a szívükhöz: Trisztán remeg...

1944. március 19-én, éppen azon a vasárnapon, Kertai Klára, a Zsidó Gimnázium akkor fiatal tanára, szokásos hétvégi különórája után ezt írta naplójába: „A foglalkozáson egy rémült anyuka keresett fel: német tankok vonulnak az utcákon, katonák masíroznak a körúton. A férjem rosszul lett, nekem haza kell vinnem a gyereket. Mi lesz most? – kérdezte. – És én nem tudtam felelni.”

A gimnazistákat még azon az órán hazaküldték. De ettől a perctől a világ felfordult, minden a feje tetejére állt.

(Folytatás a 4. oldalon)

9 770133 350099 14006

Körzeti kitekintő

Bethlen tér

Bensőséges ünnepség színhelye volt a templom Záchor szombatján. Ekkor kapott nevet *Avi Hakhamov* és felesége, *Dóra* újszülött kislánya. Az örömapa ebből az alkalomból a tóra elé járult, ahol *Deutsch Róbert* főrabbi a *Shira* nevet adta a babának. Az örömszülők, akik hosszú évek óta hűséges tagjai a körzetnek, az imádkozást követően kiduson látták vendégül a közösséget. Mázál tov!

* * *

Sökálim szombatján ugyancsak örömteli esemény színhelye volt közösségünk. *Gyárfás Zsuzsa* kislányának névadását ünnepeltük. A gyerek a *Chana* nevet kapta Deutsch Róbert főrabbitól. Gratulálunk a boldog anyukának és a nagymamának, *Gyárfás Katinak.*

* * *

Zájin ádárkor a mincha elmondása után Deutsch főrabbi idézte fel Mózes tanítómesterünk halhatatlan szellemét, és név szerint megemlékezett a gyülekezet elmúlt évi halottairól. *Schwezoff Dávid* kántor gyászimája után közös kádist mondtak az emlékezők.

Este chevra szöudá keretében folytatódott az ünnepség. Itt *Markovics Zsolt* szegedi főrabbi szólott az egybegyűltekhez, és a közösséggel együtt kegyelettel emlékezett édesapjára, Markovics Tiborra, aki az első ádár hetedik napján adta vissza életét Teremtőjének. Közös ének és a bencsolás zárta a rendezvényt.

* * *

Púrimkor a jelenlevők nagy figyelemmel hallgatták végig Eszter könyvének felolvasását, úgy, hogy közben a gyerekek lábaikkal doboltak és kereplőikkel tüntettek a gonosz Hámán ellen.

A Megila felolvasása után igazi púrimi hangulat vette kezdetét. Nagyon sokan vidám és ötletes jelmezbe öltöztek. A templomba rendszeresen járó gyerekek a Benjámin-óvodásokkal énekeltek és szavaltak az ünnepről. A zenét ezúttal is a Shabbatsong együttes szolgáltatta.

A főrabbi megköszönte a közreműködőknek és a vendégeknek a részvételt, majd süteménnyel, gyümölccsel, borral, üdítővel kínálta meg a templom vezetősége a több mint 300 vendéget.

Fegya Kossuth-díjas lett

„Hatalmas megtiszteltetés számomra ez a díj, mert nagyon komoly kulturális és szakmai súlya van. Szegény szüleim nem tudták megélni ezt a pillanatot, ezért az ő emlékükének ajánlom ezt a fantasztikus kitüntetést” – mondta el az MTI-nek *Jávori Ferenc* „Fegya” zeneszerző, a Budapest Klezmer Band alapítója és vezetője, aki március 15-e alkalmából vette át a Kossuth-díjat Budapesten.

A Munkácson született és az 1970-es években Magyarországra áttelepült zenész elmondta, büszke rá, hogy a zsidó kultúra egyik legnagyobb kincsének számító klezmerzene gyökeret eresztett hazánkban, és ma már szerves része a magyar kultúrának.

„1990-ben egy régi álmomat próbáltam megvalósítani, amikor elkezdtünk zenélni a Fészek Művészklub pincéjében, és megmondom őszintén, akkor még csak ápolni akartam ezt a csodálatos kincset” – idézte fel a zeneszerző, hozzátéve, hogy több mint húsz év távlatából visszatekintve, ez volt szakmailag a legboldogabb időszak az életében.

Mint elmondta, nagyon hálás, hogy kitűnő emberekkel, muzsikusokkal hozta össze a sors. Elsőként zenekarának, a Budapest Klezmer Bandnek a tagjait – *Barbinek Gábor, Gazda Bence, Kohán István, Máthé László, Nagy Anna, Végh Balázs* – emelte ki, akik nagy segítséget nyújtottak neki abban, hogy megvalósíthassa elképzeléseit, és akikkel hatalmas sikereket értek el az évek során. 2000-ben a Magyar Tudományos Akadémia Pro Kultúra Alapítványának kuratóriuma Kodály Zoltán Közművelődési Díjat adományozott a zenekarnak a jiddis zenei hagyományok ápolásáért és terjesztéséért, három évvel később pedig Artisjus-díjat kapott az együttes.

Jávori Ferenc kiemelte továbbá *Kiss Jánost,* a Győri Balett igazgatóját, akivel megalkották a Púrim, avagy a sorsvetés című balettprodukciót. Bejárták vele az egész világot, többek közt Londonban, New Yorkban és Amszterdamban is hatalmas sikert aratva.

A zeneszerző elismerően beszélt *Rolla Jánosról,* a Liszt Ferenc Kamarazenekar koncertmesteréről is. „Megmondom őszintén, amikor először beleszólt a telefonba, és azt mondta, hogy a Liszt Ferenc Kamarazenekar klezmerzenét szeretne játszani, azt hittem, ez valami vicc, és valahol egy rejtett kamera figyel. Kiderült azonban, hogy nem vicc, és megszületett a Klezmer Szvit, amelyet először a Zsidó Nyári Fesztiválon adtunk elő” – mondta a zenekarvezető, hozzátéve, hogy a kamarazenekarral való közös zenélés óriási elismerés volt a műfaj és a Budapest Klezmer Band számára is.

Jávori Ferenc megemlítette *Kerényi Miklós Gábort* is, aki annak idején felkérte, hogy működjön közre zeneszerzőként egy klezmermusical létrehozásában. A hamarosan a 200. előadásához érkező Menyasszonytánc című produkciót a mai napig telt ház előtt játsszák. A jövő terveiről Jávori Ferenc elmondta, hogy ismét a Budapesti Operettszínház vezetőjével fog együtt dolgozni egy új musicalen, amelynek ötlete *Kállai István* dramaturgtól származik. Az egyelőre cím nélküli darabot 2014–2015 folyamán mutatják be.

Carl Lutz posztumusz kitüntetése

Az egyetem elnökének érmével tüntette ki posztumusz Carl Lutzot, a holokauszt idején Budapesten zsidók tízezreinek életét megmentő svájci diplomatát kedden az amerikai fővárosban működő George Washington Egyetem (GWU).

Steven Knapp, a GWU elnöke felidézte, hogy Carl Lutz az életét kockáztatva 62 ezer embert, a holokauszt magyar túlélőinek körülbelül a felét mentette meg. A svájci nagykövetség helyettes konzulja 76 védett házat hozott létre, azt állítva, hogy azok a diplomáciai misszió melléképületei. Egyedül az Üvegházban háromezren találtak menedéket, és abban működött a Cionista Ifjúsági Mozgalom is. Lutz védőútleveleket állított ki, és 1944-ben embereket emelt ki az osztrák határ felé elindított halálmenetekből.

Knapp azt is elmondta, hogy Lutz, aki 18 évesen az Egyesült Államokba emigrált, a GWU-n szerezte meg a baccalaureátusi fokozatot.

Charles Gati, a Johns Hopkins Egyetem professzora személyes hangú beszámolóban elevenítette fel, hogy őt és családját is Carl Lutz mentette meg. Elmondta, hogy hazafias magyar családból származik, amelyet a német megszállás után a sárga csillag viselésére kényszerítettek, amikor ő kilencéves volt. Apjának sikerült védőleveleket szereznie, de a család végül egy védett házból a gettóba átszökve menekült meg a pusztulástól.

Gati elmondta, hogy a fontos dokumentumoknak tűnő védőokmányok kibocsátásának ötlete Lutztól származott, mert ő értette a német bürokratikus gondolkodásmódot, és azt, hogy a németek legalább a látszatát meg akarták őrizni a szívélyes kapcsolatoknak a semleges országokkal.

„A rossz hír az, hogy Magyarország zsidó közössége – amelynek létszáma mintegy 250–300 ezer ember, ha a részben zsidókat is ide számítjuk – fenyegetve van, és fenyegetve érzi magát. A jó hír az, hogy e közösség bátran és politikai jártassággal néz szembe az új realitással” – jellemezte a mai magyarországi helyzet a professzor.

Walter Reich, a GWU professzora a napjainkban folytatott holokausztoktatásról beszélt. Elmondta, hogy az irányítása alatt álló Jichak Rabin Emléktanszék legnagyobb adományozója a holokausztot ugyancsak a budapesti gettóban átvészelt Tauber László orvos volt, aki egy időben maga is tanított a GWU-n. Reich, aki korábban a washingtoni Holokauszt Emlékmúzeum igazgatója volt, kitért arra is, hogy az emlékezést kiforgatva, sokan az Izrael-ellenesség táplálására próbálják meg felhasználni a vészkorszakot.

A kitüntetést Carl Lutz lánya, a magyarul kitűnően beszélő *Agnes Hirschi* vette át, aki 1944-ben Budapesten élte át a szovjet ostromot.

„Apám úgy gondolta, hogy elkötelezett keresztényként – metodista volt – nem tűrheti el a zsidók üldöztetését és meggyilkolását. Védelmezni és segíteni akarta őket, úgy érezte, hogy ezt Isten adta feladatául” – jelentette ki.

Hirschi elmondta, hogy Svájc csak 1995-ben ismerte el Carl Lutz érdemeit. Az egykori diplomata 1975-ben hunyt el. A tervek szerint ugyanakkor a svájci televízió nyáron dokumentumfilmet mutat be róla, és alakja – a kanadai *William Hope* megszemélyesítésében – megjelenik a Walking with the Enemy című amerikai mozifilmben is. (Az igaz történeten alapuló alkotásban a sorstársai megmentése érdekében nyilas egyenruhát öltő Rosenbaum Tibornak, a kisvárdai rabbi fiának szerepében *Jonas Armstrong,* Horthy Miklós szerepében pedig az Oscar-díjas *Ben Kingsley* látható.)

Agnes Hirschi felhívta a figyelmet arra, hogy a GWU épületében megtekinthető a zsidómentő svájci diplomata tevékenységéről a budapesti Carl Lutz Alapítvány kezdeményezésére létrehozott kiállítás is.

Lutzot, akit háromszor terjesztettek fel Nobel-békedíjra, a jeruzsálemi Jad Vasem intézet a Világ Igaza kitüntetésben részesítette. A GWU elnöki érmét más kiválóságok mellett megkapta *Mihail Gorbacsov* és *Simon Peresz* is.

MTI/STOP

Zájin ádár

Hunyadi tér

Az évfordulón zsúfolásig megtelt a zsinagóga. A mincha-máriv ima után az esz nismajszhoz érve, *Domán István* főrabbi felolvasta az elmúlt év során elhunyt hittestvérek nevét. Az istentisztelet végeztével felavatták a negyed évszázadon át elnökként tevékenykedő László Miklós (zcl) emléktábláját. A körzet vallási vezetője Mózes első könyvéből idézett: „Tanúja ez a kő...” Beszélt az örökös elnök példaértékű zsidóságáról, a jiddiskájt továbbadásáról, a közösségért végzett áldozatos tevékenységéről. Emlékműnek tekintendő és érvényes a tábla szövege – hangsúlyozta a főrabbi, hozzátéve: amíg ez a közösség, ez a zsinagóga fennáll, addig hirdeti László Miklós elévülhetetlen érdemeit.

A közösségi teremben zájin ádárra terített asztalok várták a megjelenteket, köztük *Heisler Andrást,* a Mazsihisz és *Tordai Pétert,* a BZSH elnökét, valamint a László család képviseletében érkezetteket.

Gervai László elnök üdvözölte a vendégeket, majd a főrabbi midrási magyarázattal szolgált az ünnep alkalmával. Beszélt Mózesről és a Chevra Kadisa szent funkciójáról.

Heisler András a Hunyadi téri körzet tizennyolc évvel ezelőtti 100 éves évfordulójára emlékezve méltatta László Miklós érdemeit. Ezt követően szólt az elmúlt hónapok emlékező kultúrájáról, látványosabb szegmenseiről, majd a közeljövővel kapcsolatos kérdésre is válaszolt.

Tordai Péter egyebek mellett hangsúlyozta: „Merjünk büszke zsidók lenni Magyarországon!”

Végül ismét a zsinagóga elnöke emlékeztetett arra, hogy elődje, László Miklós mennyire bízott a zsidóság, a hitélet fennmaradásában, tapasztalható volt ez a sábbátok, a tóraolvasás, a sálos szöudotok, az ünnepek során is.

A különlegesen ízletes halvacsora, a sütemény a Laky Konyha érdeme, és elismerés az előkészítésért, a terítésért és a felszolgálásért *Mayer Ináinak* és *Hajdú Mariannak.*

gáljuli

Újpest

Zsúfolásig megtelt a Szeretetotthon ebédlője azokkal, akik megtisztelték jelenlétükkel a körzet által rendezett halvacsorát. *Szerdócz Ervin* rabbihelyettes köszöntője után ismertette az ünnep jelentőségét. Mózes tanítómesterünk születési és halálozási évfordulóját kötötte össze a közeledő púrim kiemelt tanításával. A teremtő isteni gondviselést képviselő Mózes, szemben a pusztító, gyilkoló és megsemmisítő hámáni erővel. A rabbihelyettes egy történetet idézett a máramarosszigeti rabbinikus bíróság egykori vezetőjéről, rabbi Slomo Dov Heller Haléviről zcl. A történet a következő. A szigeti Kígyó utca elején lakott rabbi Heller, szemben vele a Wiessel család. Valamikor 1933 nyarán Wiessel asszony napok óta vajúdott, nem tudta megszülni második gyermekét. Éjjel a nagymama szólt az édesanyáért aggódó kisfiúnak: „Látom, szemben a rabbinál még ég a villany, még tanul. Menj át hozzá, és kérd meg a rabbi bácsit, imádkozzon édesanyádért.” A kisfiú átment, bekopogott, és elmondta, miért jött. A rabbi maga mellé ültette: „Nézd, kisfiam, te még olyan kicsi vagy, hogy nem tudsz hazudni. Én már olyan öreg vagyok, hogy már nem hazudhatok. Imádkozzunk együtt a mamádért és testvéredért.” Alig kezdték el az imát, a nyitott ablakon egy újszülött sírásának hangja hallatszott. „Látod, fiam, imánk meghallgatásra talált. Népünk gazdagabb lett egy lélekkel” – mondta a rabbi szelíden. A pillanat a szentség pillanata volt. Kár, hogy nem folytatták imájukat a jövőért is. Talán e szent pillanatban a jövő is másként alakulhatott volna. Ugyanis a kislány, aki akkor született, a rabbi, de a család minden tagja a hámáni gonoszság tobzódásakor az 1944. május 20-i transzporttal elindult a lágerbe, s mindannyian füstként szálltak a teremtő Isten ege felé...

Fogalomtisztaságot a holokauszt-emlékévben!

Követve a holokauszt-emlékév vitáit és villongásait, határozott benyomásom, hogy az emlékezést – a politikai ellentétek és az antiszemita előítéletek mellett – fogalmi tisztázatlanságok, illetve nem eléggé szabatos megfogalmazások is terhelik.

A soá kapcsán két dolgot kever a közönség. Az egyik: „a holokauszt nem a zsidók ügye” (így helyes). A másik: „a holokauszt zsidó történés, egyetemes tanulságokkal” (ugyancsak helyes). A vegyítésből öszvér meghatározás születik: „a holokauszt nem zsidó történet” (helytelen).

A holokauszt a zsidók utolsó írmagig történő kiirtására irányult (ettől más, mint a többi genocídium). Elpusztítottak 6 millió zsidót és félmillió cigányt. Pusztítottak el lengyeleket, más néphez tartozókat, szovjet hadifoglyokat koncentrációs, illetve megsemmisítő táborokban, ám nem a holokauszt részeként. Az ugyanitt meggyilkolt melegek és politikai ellenzékiek pedig nem alkottak külön népet. Rájuk illendő akkor és ott emlékezni, amikor és ahol a holokauszt áldozatait gyászoljuk. Bevinni a holokauszt áldozataira emlékezésbe időben-térben távoli és egyúttal nem népirtás jellegű tragédiákat illetlenség, amely ismerethiányból, tudatlanságból, tájékozatlanságból és/vagy cinizmusból meg antiszemita kompenzációs törekvésből ered (indiánok mészárlása, ukrán és orosz éhínség, sztálini tömeggyilkosságok, délvidéki magyarság megtizedelése).

A holokauszt emlékében erkölcsi értéket kizárólag az áldozatok képeznek, a gyilkosok és kiszolgálóik nem. A cinkosok, a haszonélvezők, a passzivitással asszisztálók úgyszintén nem. Tehát ebben az értelemben a holokauszt zsidó történés. Viszont éppen azért, mert a holokauszt áldozatai zsidók voltak, a nem zsidók ügye, hogy ne legyen többé holokauszt.

Fekete György nyug. történelemtanár

Nem roma! Cigány!

Isten bocsássa meg, de amikor szemben velem egy kreol bőrű, fekete hajú férfi ül, s meg kell szólítanom: Ön roma? Nem, én cigány vagyok! – zavarba jövök.

A cserdi polgármester az illető, akit *Zoltai Gusztáv* üv. igazgató meghívott az Élet Menete auschwitzi zarándoklatára.

A község Baranyában található, s híre bejárta a médiát. Többségében cigányok lakják, s ahogyan *Bogdán László* polgármester jellemzi a falu légkörét, dicsekedve mondja, hogy sikerült „köcsögmentesíteni" azt.

Ez a „művelet" azt jelenti, hogy a számos bűncselekményt elkövetőket, börtönt megjártakat Bogdán temérdek erőfeszítéssel munkához juttatta. Kapálnak, termelnek, dolgoznak stb. De ez még semmi. Terményeikből rendszeresen felhoznak Pestre, s a rászorultaknak ingyen osztanak krumplit, hagymát és más hasznos ennivalót.

Hogy a cigányságára büszke polgármester hogy került a Síp utcába, ennek nagyon prózai a története. Idézet Zoltai Gusztáv leveléből.

„Nagy érdeklődéssel és meghatottan hallgattuk az Önnel készült interjút a Klubrádióban. Talán fel sem tudja mérni, hogy milyen nagy dolog, amit csinál, azaz hogy emberi életmódot biztosít községe minden lakójának. Megbecsülésünket szeretnénk azzal is kifejezni, hogy meghívjuk Önt és kedves feleségét az Élet Menete Alapítványunk által szervezett Auschwitz-Birkenau emlékmenetünkre 2014. április 27-ére. Amennyiben az időpont Önöknek megfelel, természetesen közösségünk az utazás költségét vállalja. Ennek az útnak keretében rójuk le kegyeletünket az ott kivégzett, elpusztított zsidó és roma áldozatok előtt.

Bogdán László válasza:

„A meghatódottságtól és talán még gyerekes tudatlanságomból fakad e késői válasz levelére. Kérem, nézze el nekem, és egyben hadd' fejezzem ki nagyra tartó tiszteletemet Ön iránt. Soha nem kaptam még ilyen élményt senkitől az általam megélt közel negyven év alatt. Levele minden helyzetben arra int, hogy próbáljak ember lenni. Önmagam feltárásához segített hozzá az Ön levele. Fegyelmezettségre intenek a nemes gondolatai. Részt kívánok venni e szívszorító utazásban. Isten egyszerűségével búcsúzom, ölelem!"

Azért ejtsünk szót arról is, hogy a 70-edik évfordulóra mártíremlékművet állítottak, pontosabban csináltak egyszerű, kézi munkával. A megölt zsidóknak is. Olyanok, akik talán életükben nem láttak zsidó embert.

A képek a cserdi csodáról szólnak, cáfolatul „a cigányok" negatív jelzőjére.

kápé

A háború utáni első púrim Pesten

Az egyik legérdekesebb dolog az ORZSE könyvtárával kapcsolatban az, hogy az itt lévő dokumentumok a feltárás közben abszolút tudják, hogy mi történik körülöttük, követik a zsidó naptári év eseményeit. Ezt úgy kell érteni, hogy mindig az adott zsidó ünnep idejében kerülnek elő az ünneppel kapcsolatos legérdekesebb dokumentumok. A közelgő púrim kapcsán két érdekes, egyben megható írásra szeretnénk felhívni a figyelmet.

Az egyik egy kis héber púrimi füzet. Első ránézésre látszólag semmi érdekes. A borító egy kissé megviselt, valamikor közvetlenül a háború után nyomhatták Izraelben. Azonban ha kinyitjuk, kicsit belelapozunk, kiderül, hogy nem is akármilyen története van! Ezt a könyvecskét Jeruzsálemben készítették a Mizráchi vallásos cionista mozgalom aktivistái 1946-ban. A szerzők az előszóban leírtak szerint „A nagy világháború (után), melynek a Hitler-Hámán bukása vetett véget...", megpróbáltak a soát túlélt zsidóság számára egy otthoni és közösségi használatra egyaránt alkalmas kiadványt létrehozni.

A szerzők fő üzenete ezzel az volt, hogy bár eddig nagy volt a nyomorúság és ez az első szabad púrim a háború után, mégis az ünnepeket meg kell ülni.

A könyvecskében meg is találjuk az Eszter-tekercs szövegét, kommentárral és az olvasáshoz szükséges áldásokkal. Tartalmaz még ezen felül modern héber történeteket, verseket cionista íróktól, rabbiktól, sőt még Meir Dizengofftól is van benne egy kis idézet.

A púrimi füzet fő érdekessége azonban mindezek mellett az, hogy tartalmaz két pecsétet. Az egyikre ez van írva héberül: „A cionista szövetség fiatalokkal foglalkozó ágazata, vallásos részleg", a másikon pedig a következő felirat, magyarul: „Kornitzer Géza, Budapest, VIII. Teleki-tér 5. IV. 2. – (Kornitzer Géza aláírása)." Innen már nem nehéz összerakni azt a történetet, hogy Kornitzer Géza, akié a füzetke lehetett, lakhelyéből adódóan feltehetően vallásos, ortodox zsidó volt. Ugyanis a háború előtt a Teleki téren több kis, ortodox imaház is működött (mára már csak egy maradt meg, a 22-es kapu alatt).

Arra enged következtetni az a tény, miszerint Kornitzer Géza 1946-ban ezt a cionisták által osztogatott púrimi füzetet használta, hogy valószínűleg nem maradt más könyve erre a célra. Kornitzer Géza egyébként néhány évvel később már mint az ortodox közösség elnöke lép fel, és egyike annak a három magyar zsidó vezetőnek, akiket 1953-ban nemzetközi cionista aktivitásért börtönöznek be Budapesten.

A másik dokumentum Weiss Miksának, a rabbiképző egyik volt tanárának jegyzetfüzete, amiben kiadásait tartotta számon. Itt 1928 márciusánál egy rövid bejegyzés olvasható arról, hogy mi minden kellett akkor egy igazán jó púrimi bulihoz. A jegyzetek szerint elengedhetetlen a „Mariska-féle tészta", 1 kg kávé, 1 hal, 1 torta, és természetesen rum, konyak és whisky.

Bartha Anita, Ledniczky Lívia

A mi Máriánk és társai

A mi Máriánkat először a Vasárnapi Újságban hallottam néhány évvel ezelőtt. A nagy nyilvánosság előtt akkor „tette helyére" először a holokausztot.

Itt szakadjunk el néhány sor erejéig a mi Máriánktól, és külföldi olvasóinknak, valamint azon hazaiaknak, akikből hiányzik a mazochizmus legelemibb részecskéje is, mondjuk el röviden, mi a Vasárnapi Újság.

A közszolgálati rádió vasárnap reggelenkénti 2 és fél órás műsora finoman szólva nem a zsidóság szócsöve. Az utóbbi időkben, az eddigiektől eltérően, új stílusban nyilatkozik meg rólunk. Mindeddig ugyanis saját forrásból volt kénytelen (felekezeti lap lévén írjuk) sarat dobálni, most viszont megtalálta magának azt a három hittársunkat, akik kisegítik őket, azaz „már nem ők mondják". Szakmai szemmel irigylésre méltó szituáció. Bár mi találnánk meg a magunk Franka Tiborját, s az mondaná helyettünk... [Igen, ez az a Franka, aki néhány évvel ezelőtti izraeli útinaplójában nemes egyszerűséggel „fegyveres suhancok"-nak titulálta (akikkel tele Jeruzsálem) a Cáhál tagjait. Abban igaza van, hogy tele velük a város. Nem átallnak például iskolás, óvodás csoportokat kísérni... Hogy miért? Rejtély...] Utána mindannyiszor bevágnak egy-egy kántorprodukciót (szegény Tóth Emil főkántor úr!), bizonyítandó, se nem antiszemiták, se nem ateisták. Jobb sorsra érdemes Baruch barátunk, a lubavicsi küldött, amikor ideérkezett, ebben a műsorban nyilatkoztatták meg először. Ő szegény akkor még nem tudhatta, hová került. Idegen akcentusával a magyar zsidóság jövőjét taglalta, két olyan műsorszám között (!), amelyek a külföldről ideáramló idegenlelkűekről szóltak...

No de vissza a mi Máriánkhoz!

Becsületére legyen mondva, elveihez mindvégig hű maradt. Akkor is, amikor egy konferencián a II. világháború **marginális** eseményének titulálta a holokausztot (lapunk más helyén e marginális esemény még marginálisabb történésére, a pesti gettó felszabadítására emlékezünk).

A mi Máriánknak tulajdonképpen köszönettel tartozunk – bár annak nem igazán örülünk, hogy a miniszterelnök úr főtanácsadója –, mivel e véleményével ugyanúgy segít fenntartani, felfrissíteni emlékezőképességünket, akárcsak bármi más, amire „túl érzékenyek" vagyunk.

Miután a mi Máriánk ismételten helyére tette a holokausztot, elutazott Izraelbe, a zsidó államba... Erről viszont egy régi Hofi-szám jut az eszembe, amikor a futballmeccsen kórusban hülyézik a bírót, aki ellépegetve az őt szidalmazó tömeg előtt, kihúzza magát: igen, én vagyok az!

Tehát Mária Izraelben. (Magamat ismerve, ha történész létemre a keresztényüldözéseket az adott kor marginális eseményének nevezném, nem biztos, hogy elutaznék a Vatikánba. De hát ez gyomor kérdése...) Ott összerántott egy sajtótájékoztatót, gondosan ügyelve, milyen világnézetű újságírók jöjjenek arra el, ami nem lehetett könnyű, mert pl. a magyar ajkú kollégák igencsak kevesen vannak. A kiválasztottak kiválasztása viszont jól sikerült. Tudnak titkot tartani. Máig sem derült ki: bizonyítványmagyarázás folyt-e a mi Máriánk részéről, vagy valami más.

A klasszikust idézve: ahol nincs információ, ott dezinformáció van.

Lehet, hogy a mi Máriánk ott félrehallásnak tudta be feledhetetlen megállapítását, és a holokausztot nem marginális, hanem **kardinális** eseménynek nevezte?

K. P.
(Új Élet, 2000. február 1.)

A saját porta előtt kellene

A volt jobbikos alelnök az Európai Bizottságnál érdeklődik, mit terveznek tenni a rasszizmus és az antiszemitizmus visszaszorítása érdekében.

„Az antiszemitizmus és a rasszizmus romba dönti mindazt a pozitív álmot, amelyet a békés, fejlődő Európa képes nyújtani az európai embereknek, és amely az európai kultúrán keresztül példát mutathat az emberiségnek" – ezt a mondatot nem más jegyzi, mint *Szegedi Csanád*.

A Jobbik volt alelnöke, a párt EP-képviselője ugyanis január végén írásbeli kérdéssel fordult az Európai Bizottsághoz, amelyben azt tudakolta, milyen intézkedési tervei vannak a brüsszeli testületnek 2014-ben az antiszemitizmus és a rasszizmus visszaszorítása érdekében.

Szegedi, akiről 2012-ben derült ki, hogy édesanyja ágán zsidó származású, azóta megtért, és úgy tűnik, visszafogottan ugyan, de azon serénykedik, hogy Európa tegyen már végre valamit ez ellen a csúnya rasszizmus és antiszemitizmus ellen.

Az *EUrologus* az első mondat olvasását követően visszaült a székre, és tovább tanulmányozta a szöveget, miszerint:

„A magyarországi Jobbik és a görög Arany Hajnal megnyilvánulásai magukban hordozzák az erőszakot, mások kirekesztését és az antiszemitizmust is, amelyekre az Európai Unióban számos példát látunk nap mint nap."

Szegedi Csanád sajnos arra nem tér ki kérdésében, hogy ő ebben milyen szerepet játszott. Lehet, hogy hitelesebb lett volna az egész levél, ha erről a részletről nem feledkezik meg. Pedig ő is felismeri, a szélsőségek elleni küzdelemhez bátorság kell: „A szélsőjobboldali szervezetek térnyerése hatalmas veszélyt jelent egész Európa számára, és csak bátor politikai lépésekkel lehet egységesen fellépni a gyűlölet ellen és az emberi jogok feltétlen tisztelete mellett" – írja a bizottsághoz írt kérdésében.

Az EP-képviselők írásbeli kérdéseire egyébként a bizottsági adminisztráció köteles válaszolni. Jelen esetben a papírtologatáson kívül más praktikus haszna nincs az eljárásnak.

És ha már belelendült, Szegedi Csanád írt egy második kérdést is a bizottsághoz, melyben az EU és Izrael közötti partnerség megerősítéséről faggatózik. „Véleményem szerint az EU-nak erkölcsi kötelessége a fentebb említett tényezők alapján szorosabbra fognia az Izraellel folytatott gazdasági és társadalmi kooperációt, amely mindkét partner részére kölcsönös előnyökkel járna" – érvel a megtért egykori jobbikos.

Az EUrologus csak üdvözölni tudja, ha egy magyar EP-képviselő fellép a rasszizmus és az antiszemitizmus ellen – különösen, ha volt jobbikos az illető. De nem az Európai Bizottságot kéne ebben a semmitmondó levelezési eljárásban kérdőre vonni, hanem talán otthon, az egykori bajtársakat kellene jobb belátásra buzdítani. Úgy jönne el a valóban szebb jövő.

EUrologus

„Izraelben otthon vagyunk"

Ez nem áprilisi tréfa! 2014. április 23-tól május 1-jéig GARANTÁLTAN induló izraeli útra az utolsó 4 helyre még az eredeti áron lehet jelentkezni! 9 NAP, 8 ÉJSZAKA, félpanzióval, színes programokkal, csak 1450 USD + repülőjegy!

Jelentkezni lehet: a Bálint Házban (Salom Klub), Repper Rita koordinátornál, személyesen (Bp. VI. ker., Révay u. 16., munkanapokon 12 és 17 óra között) vagy telefonon: 06-1-311-6669, 06-1-311-9214, valamint elektronikus úton: repper.rita@balinthaz.hu, vagy a TS TOURS irodájában, Budapest VIII. ker., Illés u. 12., 06-1-797-7845, tstours@tstours.hu

Ezrek emlékeztek a Dohány-zsinagóga előtt a megszállás 70. évfordulóján

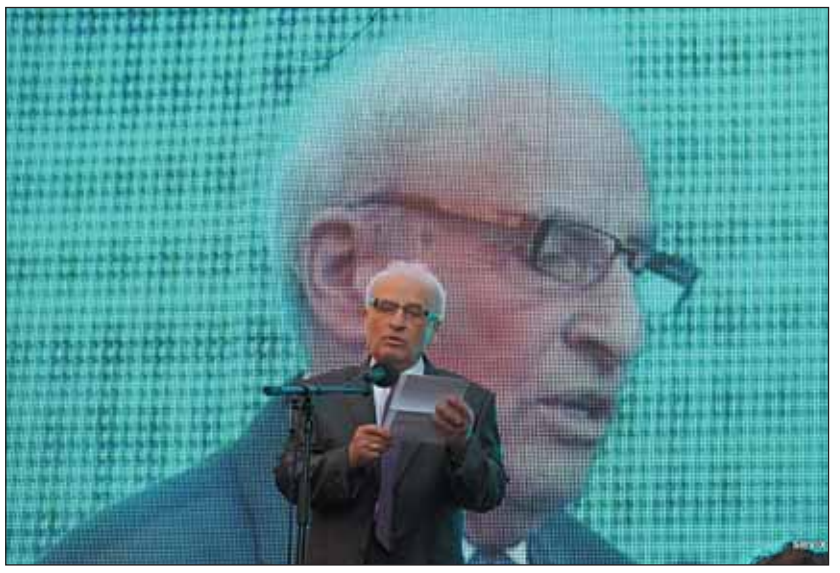

Zoltai Gusztáv

(Folytatás az 1. oldalról)

Április 4-én megjelent a rendelet: zsidó felnőtt és gyerek az utcán köteles sárga csillagot viselni...

A férfiakat újra munkaszolgálatra hívták be. A vidéki településeken gettókat állítottak fel. A jegyzők, a csendőrök, a községházák adminisztrátorai azonnal tudták a dolgukat: az ingóságokat lefoglalták, a pénzt, az ékszereket, a drágább holmikat elvették. Megvalósult a fajelmélet régi, igazi célja: a kirablás.

A vasútállomásokon pedig már készen álltak a vagonok, és a zsúfolt szerelvények azonnal el is indultak valahová... A készséges MÁV vasutasai is rendelkezésre álltak...

Budapesten még vártak. A gettót, a csillagos házakat kijelölték, a plakátokat is kiragasztották. És akik elolvasták, azoknak meg kellett tanulniuk egy új, magyarnak kikiáltott szót, kifejezést. Ami így hangzott: „felkoncoltatik”. Azt gondolom, akik ezt a rémületes igealakot kitalálták, leírták, az újságba beletették, nem merték elmondani, megmutatni az édesanyjuknak. A gyilkos talán dicsekszik a bajtársának, főnökének, szomszédjának, de a szülője előtt elvörösödik. Talán...

Tisztelt Emlékezők!

A magyarországi holokauszt nem 1944. március 19-én kezdődött. A zsidóellenes érzelmek felkeltésének évszázados hagyományai vannak, sőt, kipróbált módszerei.

Amikor hetven éve a náci hadigépezet bevonult Magyarországra, az esemény inkább volt nevezhető a bajtársi szövetség kiterjesztésének, semmint később szoborban megformálható leigázási eseménynek. Horthy Miklós a helyén maradt, a két állam, a két hadsereg – német vezénylet alatt – zavartalanul kooperált. Az első „eredményes” műveleti siker nem volt más, mint a deportálás azonnali beindítása, a zsidóság kiirtása céljából végzett hatékony együttműködés.

Rámpa, gázkamra, krematórium, éhhalál. Lám, a „felkoncolás” után új fogalmak kerültek a magyar nyelvbe. És tudjuk: a pontos, a készséges, sőt, a lelkes magyar hivatalos organizációról még sohasem szóltak német nyelven olyan elismeréssel, mint a Gestapo, az SS és a Wehrmacht 1944-ben.

A Páva utcai zsidó emlékhely jóvoltából egy fénykép ma már világhírű. Talán egy csendőr készítette, talán egy fotózni szerető keretlegény. A kárpátaljai Jákob család bevagonírozását ábrázolja Bilkéről.

A kakastollasok már felvarrták a család minden tagjára a sárga csillagot, a nagyobb és kisebb lányok félve bújnak édesanyjukhoz, a jóarcú nagyfiúk iskolai sapkában, zsinóros, galléros szövetkabátjukban, komor arccal, rettegve várják a szerelvény indulását.

Döbbenetes pillanat. És a megkövült szörnyűség.

Jelképes, messze ható kiáltás az emberiséghez: „Kérjük, ne engedjétek!”

A gyerekeket 36 óra múlva már beterelték a gázkamrába. Haláluk lidérces pillanatai után már csak mi emlékezhetünk a Jákob családra.

És hogyan lesz a náci osztagosokból címeres sas és Horthy államából meg a nyilasokból Gábriel arkangyal? Ha ezen az ösvényen haladunk tovább, ha meghamisítjuk a valóságot és az ellenkezőjére fordítjuk az igazságot, már nem tudjuk soha a jóra, az emberségre tanítani a gyermekeinket. És ha összekuszálódik bennünk, körülöttünk a tér és az idő, ha a tényeket a fejük tetejére állítjuk – a gonoszság, az embertelenség ismét feltámadhat.

Horthy szellemi hagyatékát követni ma blaszfémia – különösen az Európai Unióból nézve. Zsidótörvényei, Orgovány, Siófok emléke gyűlöletes. A numerus clausus a náci eszmék ikertestvére, s ez nem teszi lehetővé, hogy a tisztességes, józan emberek – köztük a magyar zsidók – akár a legkisebb megértéssel tekintsenek rá.

Vagyis azt az évfordulót, amelyre a mai napon gyásszal a szívünkben emlékezünk, éppen Horthy Miklós és rendszerének restaurálási kísérlete okán idézzük ilyen hangsúlyosan. Hitlerrel ugyanis ő fogott kezet Klessheimben, s ha valamivel késleltette is a véget, az igazi befejezés annál mocskosabbra és szó szerint siralmasabbra sikeredett.

A nácikkal szövetségben, az általuk jelölt úton haladva, Magyarországnak Mohácsnál is nagyobb, gyászosabb temetője lett Auschwitz és a többi haláltábor, hiszen a holokausztban hatszázezer magyar állampolgárt gyilkoltak meg. Magyar zsidó apákat, anyákat és a gyermekeiket! Tehetségeket és reménységeket!

Barátaim!

Mi, a magyar zsidó közösség mai tagjai – zömében a holokausztot át- és túléltek, vagy az ott meggyilkoltak leszármazottai – zavarban vagyunk. Szeretjük a hazát, a magyar nép szellemiségét, kultúráját, s ahogyan Scheiber Sándor – Arany Jánosról szólva – tanította: a magyar nyelv végtelen szépségét. És a tájat, amelyet a meggyilkolt Radnóti Miklós oly megindítóan festett le... Nem kívánunk önmagáért való konfliktust, kivált szembenállást. De a történelem, a múlt mielőbbi igazságos, tisztességes feldolgozását mindenképpen indokoltnak tartjuk, s erre található jó példa más népeknél. Angela Merkel német kancellár csaknem egész kormányával együtt ment el nemrég Izraelbe, főhajtásra!

A magyarországi zsidóság emlékezni akar a jóra is, valamennyi jóra; kezet fogni a Jad Vasem hőseivel. Fejet hajtunk Raoul Wallenberg és minden embermentő emléke előtt. Újra megköszönjük a svéd, a svájci, a vatikáni, a portugál, a spanyol menleveleket, és a névtelen sokak akár kicsi, akár nagyobb segítségét, emberségét. Akár egy Reitter Ferenc utcában vagy Tótkomlóson, Szarvason adott falat kenyér, egy mosoly, egy érintés is emlékezetes lehet...

A zsidóság – a magyar nép, a nemzet részeként – mindig jó hazafi, hűséges, segítő és küzdő társa volt a magyarságnak. Példa erre az 1848/49-es forradalom és szabadságharc, a kiegyezés kora vagy az első világháború számos lövészárka.

Tisztelt Emlékezők!

Az ember – ha a kollektív gondokról beszél is – nem szabadulhat személyes vonatkozásaitól.

A történelemnek ez a dátuma kilencéves koromban érintett meg. Édesapám műszerész volt, jobb időkben az Egyesült Izzóban dolgozott. Törött lábbal, gipszben vonult be munkaszolgálatba.

Elvitték, soha többé nem láttuk.

Bujkáló édesanyámat – védpapírok nélkül – családunk több tagjával Újpesten fogták el. Őt magát elvitték, nem tudtuk: hová. Minket, a család tagjait a gettóba, a Fészek Klub melletti kapun löktek be.

Személyes életemet ott egy belőtt aknának köszönhetem. A közfal leomlott, a füstben, a porban sikerült elbújnunk. Nagymamánk ideglázat kapott, öntudatlanul kiabált, félő volt, hogy a nyilasok felfigyelnek rá, reánk, és akkor menthetetlenül végünk van. Egy robbanás megszüntette a sokkot; és mint a csodát, úgy éltük át ezt a tébolyt.

A gettó egyik tenyérnyi pincéjében sokan zsúfolódtunk. Halottak, éhség, szomjúság, tetvek, reménytelenség. És ekkor az egyik téglasor mögött feltűnt egy szovjet katona. Én a sapkája vörös csillagát láttam meg először. Kisgyerek voltam, és csak azt tudtam: felszabadultunk!

Az édesanyámról kizárólag jóval később hallhattam. Magyarországról Auschwitzba vitték, onnan Bergen-Belsenbe hurcolták. A tábor angolok általi felszabadítása után halt meg, ott is temették el. Később a koporsót hazahozattam. Sírhantja ma is a Kozma utcában található.

Tisztelt Emlékezők!

Március 19-e hetven év elteltével is tragikus, megrendítő, gyászos nap. Ez a dátum telve van történelmi tanulságokkal, a régen várt, őszinte kibeszélés reményével, és az ebből fakadó megkönnyebbülés lehetőségével. De azzal is számolunk, hogy a magyarországi szélsőjobboldal készülődik. Leszámolással, gyűlölettel, véres és kegyetlen bosszúval. Mi, a Mazsihisz égisze alatt, reméljük és hisszük, hogy az állam teljes felelősséggel fellép ellenük; együttműködik minden progresszív erővel, és a jó oldalon állók ereje, akarata elfojtja, megakadályozza a békés haladás, az emberi méltóság ellenfeleinek térnyerését. Ugyanakkor mindenki biztos lehet abban, hogy az itt élő zsidóság a magyar nép tudatos tagjaként, megingás nélkül az ország fejlődésének, haladó törekvéseinek segítője lesz.

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Kardos Péter főrabbi

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Kedves Barátaim!

Ha rabbiként kértek volna fel, hogy szóljak – könnyű dolgom lenne.

Elmondanám, hogy az elmúlt szombatot Sábbát Záchornak, az Emlékezés Szombatjának nevezzük. Lo tiskách! – Ne felejts! paranccsal zárul a felolvasás. Mire kell emlékezni, és mit nem szabad

Kardos Péter

(MTI/Soós Lajos felvételei)

elfelejteni ilyenkor? Hát hogy mit tett veled Ámálék.

Az amalekiták rátörtek az egyiptomi rabszolgaságból éppen megszabadult zsidókra, és megölték, akiket tudtak...

Mondanám ezeket rabbiként, és már át is kötném a beszédet a hetven éve történtekre.

De túlélőként és szemtanúként szólni – sokkal nehezebb!

Kezdődjék úgy, hogy valaki megszólít valakit, s az messzemenő következtetéseket von le a megszólításból...

HERR HOFRAT! – TANÁCSOS ÚR! Ezekkel a szavakkal fordult a Hitközség akkori elnökéhez Adolf Eichmann, aki néhány órával a megszállás után felkereste a Síp utcai Székházat.

Ha ezek ilyen udvariasak, akkor velünk, magyar zsidókkal nem történhet meg az, ami a lengyel zsidókkal történt. Persze hogy nem történhet meg, azok zsidók voltak, és nem lengyelek... Ők jiddisül beszéltek, nem lengyelül. Nálunk azonban egészen más volt a helyzet. Mi eleinte magyarnak tartottuk magunkat, később magyarnak hittük magunkat, miközben környezetünkben egyre többen nem tartottak bennünket annak. Máig fülembe csengenek Apám szavai, amit a megszállás másnapján mondott: Meglátjátok, nekünk semmi bajunk nem történik, mert a kormányzó úr megvéd minket. Nyolc hónap múlva tanúk hozták a hírt, hogy a halálmenetben Hidegség-Ilona Majorig jutott, nem bírta tovább. Ott lőtték agyon a nyilasok. De vissza a Székházhoz: mert ha mi nem is, de az akkori elnök már tudta, hogy létezik Auschwitz...

Ezzel a megtévesztő, udvarias megszólítással kezdődött a pokol egy újabb fejezete.

A többit tudjuk...

Ennek a korszaknak egyik túlélője halt meg néhány nappal ezelőtt. Kilencven fölött volt. Meghalt a Klári néni.

Ő volt az, aki két évvel ezelőtt, 2012-ben, amikor a Parlamentből a zsidózás, a vérvádazás, az összeírásra való felhívás hangjai szűrődtek ki, azt kérdezte, igaz-e, hogy visszajöttek a nyilasok.

És én azt hazudtam neki, hogy NEM IGAZ!

Azután azt kérdezte, igaz-e, hogy a Parlamentben azt javasolták, írjanak össze bennünket.

És én azt hazudtam neki, hogy NEM IGAZ!

Egy hónappal ezelőtt azt kérdezte, igaz-e, hogy Horthynak szobrot állítanak.

És én azt hazudtam neki, hogy NEM IGAZ!

Tettem ezt azért, mert két évvel ezelőtt megfogadtam, hogy minden Klári néninek hazudni fogok.

Innen üzenem nekik:

Nem igaz, hogy a kormány a német megszállás valamennyi áldozatának, így a gyilkosoknak és a meggyilkoltaknak is közös emlékművet állít!

Nem igaz, hogy egy vezető történész idegenrendészeti eljárásnak nevezte az első deportálást!

Teszem ezt azért, mert azt szeretném, ha már egész életük tragédiában telt, legalább az ALKONY... az alkony legyen szép!

Köszönöm!

Dr. Karsai László történész

„Mit csináltál a világháborúban, nagypapa?” A kérdést jó harminc éve akkor hétéves fiam tette föl holokauszttúlélő történész apámnak, aki elgondolkozva nézett unokájára. A fogaskerekű vasút lassan haladt velünk a Normafa felé, kirándulni mentünk. Visszafojtottam a lélegzetemet, ezt a kérdést én addig soha nem mertem feltenni. „Nem voltam katona... – kezdte a választ –, a rabbiképzőbe jártam, így nem vonultattak be munkaszolgálatra.” A következő kérdést megelőzve, hozzáfűzte: „A zsidóknak mint megbízhatatlanoknak nem adtak fegyvert a kezükbe, nekünk a munkaszolgálat jutott.” Ma már nem tudom, miért szóltam közbe, de Radnótit idéztem: „Fegyvertelen álltak az aknamezőkön...” Apám pedig így folytatta: „Amikor bejöttek a németek 1944-ben, egy ideig a Zsidó Tanács székházában [a Síp utca 12.-ben] futár voltam, üzeneteket vittem-hoztam. Majd elbújtam, nem tűztem fel a sárga csillagot. Azt minden hat éven felüli zsidónak házon kívül viselni kellett, hogy meg lehessen őket különböztetni a nem zsidóktól. Kerestem egy jó rejtekhelyet, a Budafoki úton találtam egy elhagyott villát. A szomszéd villában valamilyen SS-parancsnokság volt. Sőt, néha egy-egy piros csíkos nadrágos tábornok is feltűnt ott. Gondoltam, a villa szomszédságában csak nem fognak igazoltatni. Egyik éjjel betörtem a villába, és másnap reggeltől már én lettem a tulajdonos frontot járt és tüdőlövéssel leszerelt fia. Az SS-őrökkel néha beszélgettem, nagyon sajnáltak, hogy ilyen fiatalon ilyen súlyos a sebesülésem, és egész nap csak a nyugágyban tudok heverészni, olvasgatni, nem harcolhatok a hazámért... A kamrában volt elég élelem, volt egy kis megtakarított pénzem is, kihúztam egészen januárig. Akkor Pesten megkerestem a szerelmemet. Valaki felismert a házukban, feljelentett. Két nyilas azt a parancsot kapta, hogy vigyen be a nagy gettóba. Már sötétedett, útközben a fiatalabbik azt javasolta az idősebbnek, hogy lőjenek agyon. Az idős nyilas elgondolkodott egy kicsit, majd azt mondta: az volt a parancs, hogy adjuk le a nagy gettóban. Így éltem túl.”

Ekkor csöndesen belekérdeztem apám elbeszélésébe, hiszen anyámtól korábban hallottam ezt-azt. Mi lett Gottlieb Lászlóval? Apám, ha lehet, még komorabb lett, amikor legjobb barátja nevét említettem. „Neki volt bátorsága a megszállás után visszamenni Miskolcra, és a szüleivel együtt szállt fel a deportáló vonatra.” Kicsit felemelte a hangját: „Én gyáva voltam hazamenni. Lacit is megpróbáltam lebeszélni, a pályaudvarig győzködtem. Ő ment, én maradtam, s nem tudtam az anyámat megmenteni.” Gottlieb sem – vágtam vissza –, jobb lett volna, ha ő is megpróbál elbújni. „Hogy bújjon, hová szökjön el 437 000 vidéki zsidó? – kérdezett vissza. – Egy tönkretett,

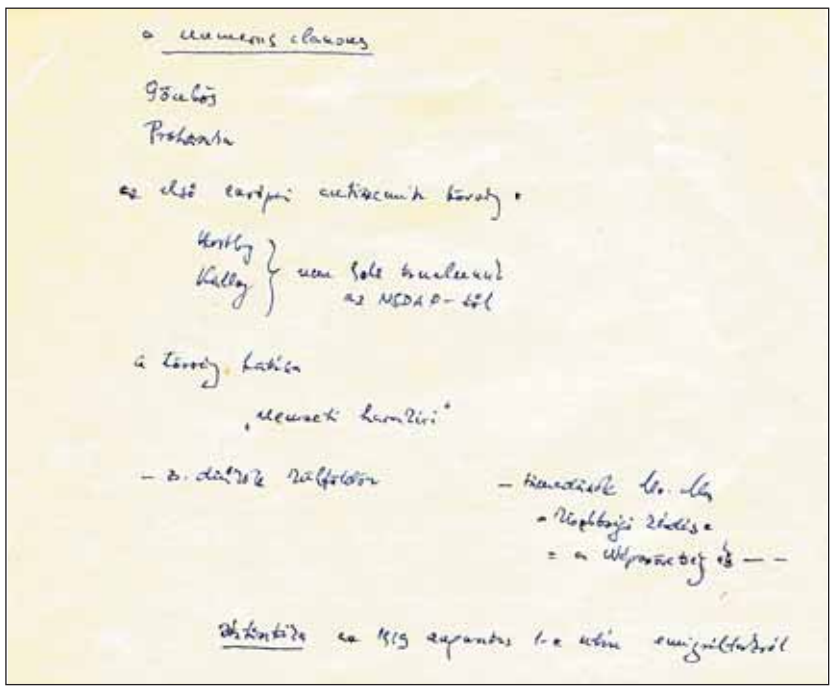

Dr. Karsai Elek beszédvázlata (1984)

megnyomorított, antiszemita társadalomban esélyünk sem volt a tömeges szökésre, bujkálásra."

Harminc éve, 1984. március 19-én a Síp utca 12. második emeleti Dísztermében apám, Karsai Elek történész tartotta az emlékbeszédet. Tárgyszerű előadás volt. Amikor most, évtizedek múltán elővettem kézírásos jegyzeteit, nem lepett meg, hogy 1920-szal, a numerus clausus-törvénnyel kezdte. „Magyar harakiri", írta, majd egy névsor következett a külföldre kényszerült szellemi nagyságokról Alexander Bernát filozófustól Szilárd Leó fizikusig. Őket Magyarország Teleki Pál törvénye miatt veszítette el, amely az első világháború utáni Európa első antiszemita törvénye volt. Apám még odaírta: „Nincs mit tanulnunk az NSDAP-tól."

Igen, amikor 1943 áprilisában a Führer Klessheimben szemrehányásokkal halmozta el a kormányzó úr őfőméltóságát, hogy túlságosan enyhén bánik a zsidókkal, Horthy hazatérése után sértetten azt írta Hitlernek: „Ebben a kérdésben minden elbizakodottság nélkül hivatkozhatom arra, hogy annak idején én voltam az első, aki szót emeltem a zsidók destruktív magatartása ellen, és azóta megfelelő intézkedéseket tettem befolyásuk visszaszorítására... a zsidók fokozatos kikapcsolására vonatkozó további intézkedések folyamatban vannak, s amint meg lesznek teremtve elszállításuk feltételei, ezt végre is fogjuk hajtani."

Horthy nem először dicsekedett azzal, hogy ő milyen nagy antiszemita. A Horthy-rendszer 22 antiszemita törvényéből tíz antiszemita törvényt, többtucatnyi rendeletet megalkotó és következetesen végrehajtó Teleki Pál miniszterelnöknek 1940 októberében a következőket írta. „Én hirdettem talán először hangosan az antiszemitizmust, azonban nem nézhetek nyugodtan embertelenségeket, szadista, oktalan megaláztatásokat, mikor még szükségünk van rájuk." Vegyük komolyan őfőméltóságát: 1944. március 19. után ezek szerint már nyugodtan nézhette az embertelenségeket, a szadista, oktalan megaláztatásokat, már nem volt szükség a zsidókra. Volt fontosabb is, mint 800 ezer zsidó élete. Ami fontosabb volt: a megszálló csapatok kivonása, a nemzeti szuverenitás visszaszerzése. Csereüzletről lehetett szó. Horthy a helyén maradt, és kinevezte az új – még antiszemitább – kormányt. Annak élére nem a németek jelöltjét, Imrédy Bélát, hanem Sztójay Dömét, a nácik zsidóirtó tevékenységének részleteit nála is jobban ismerő berlini követét nevezte ki. Habozás nélkül kinevezte belügyi államtitkárnak az ország legvéresebb szájú antiszemitáját, Endre Lászlót, és másik régi, kedves szegedi vitézét, Baky Lászlót, az SS bizalmi emberét, aki barátibb érzelmekkel volt a nácik iránt, mint Szálasi Ferenc.

A magyar deportálóknak volt szuverenitásuk: Auschwitz-Birkenau krematóriumai nem győzték Endre László és tempóját. Adolf Eichmann csak a magyar hatóságok fegyelmezett, olykor lelkes, túlbuzgó tevékenységének köszönhette, hogy sikerült „Európa-rekordot" felállítania: május 14-től július 9-ig 147 vonattal 437 000 embert deportáltatni. Hitler egyébként Sztójaynak azt mondta, hogy Németország nem sértette meg Magyarország szuverenitását, csak megvédelmezik a magyarokat a zsidóktól és a zsidóbérencektől. A Zsidó Tanács egyik vezetőjének a Sztójay-kormány pénzügyminisztere pedig azt mondta: „Deportálás pedig nincs, mert azt a minisztertanács nem is tárgyalta."

Emlékezzünk: egy-egy vasúti teherkocsiban 70–80, olykor 100-nál is több embert zsúfoltak össze, jó esetben egy vödör ivóvízzel és egy másik vödörrel a „testi szükségletek" elvégzésére. Csak egymáshoz préselődve, állva fértek el a deportáltak. A három-négy-öt napos út során egy-egy vagonban többen megőrültek, sokan belehaltak a szenvedésekbe. Kassán előfordult, hogy a deportáltakat leszállították a vagonokból, meztelenre kellett vetkőzniük. Mintha a gettókban, gyűjtőtáborokban előzőleg nem is lett volna brutális motozás, még egyszer testi motozásnak vetették alá őket. A hatóságok ezrével kapták a feljelentő leveleket értékeiket elrejtő zsidókról és nekik segíteni próbáló keresztényekről. Több városban a csendőrnyomozók is végignézték, ahogyan a bábák a nőket, a kislányokat és az öregasszonyokat is hüvelyi motozásnak vetettek alá, persze kesztyű vagy kézmosás nélkül, sorban, egymás után. Volt gettó, ahol „pénzverdének" nevezték azt a helyiséget, ahol a gazdagabb zsidókat kínozták, hogy elárulják, hol, kinél rejtették el értékeiket. Nagyváradon a nők méhébe áramot vezettek. Nem folytatom.

Horthy aláírta Jaross Andor belügyminiszteri kinevezését is. Amikor a minisztertanácson júniusban arról vitatkoztak, hogy külföldön rossz hírbe került Magyarország, mert az Auschwitzba deportált zsidókat elgázosítják, és holttesteiket elégetik, Jaross csak annyit jegyzett meg: „Hogy a zsidók hová mennek, minket végeredményben nem érdekel." Hozzátette: „Az az állítás, hogy [a zsidók deportálása] a magyar nemzet jövőjére kiszámíthatatlan következményekkel fog járni, túlzás. Minden csoda három napig tart. Most néhány napig kiabálnak a külföldön, és azután senki sem fog törődni vele."

Wass Albert júniusban egy kolozsvári újságban írt „Patkányok honfoglalása" címmel „állatmesét" arról, hogyan teszik tönkre a gondos gazda házát az oda befurakodott patkányok. Prohászka Ottokár katolikus püspököt sokan idézték akkoriban a zsidó fekélyről, amely csontvázzá rágja a magyarságot. De az antiszemita Tormay Cecilen és a nyilas Nyirő Józsefen, valamint a hozzájuk hasonló irodalmi szemeteken felnőtt generációból 1944-ben már nem sokan emlékeztek arra, hogy Szabó Dezső húsz évvel korábban miért is nevezte a Horthy-rendszert „görénykurzusnak": mert a rendszerre az jellemző, hogy sunyi, lop és büdös.

Keresztény-nemzeti, mondták, és csak azt értették alatta már akkor is, hogy nem zsidó. Márai Sándor szavaival: „Kereszténység, mondták, és minden szabad gondolat, egyéni vélemény megfélemlítését értették alatta. Keresztény ember vagyok, mondták gőgösen, és a markukat tartották." A Horthy-rendszer születésétől kezdve antiszemita volt. Ez a rendszer nevelte azt a csendőrtisztet is, aki 1944 tavaszán azt jelentette, hogy a zsidók összegyűjtése során „...fordult elő néhány öngyilkosság, ez azonban az összegyűjtött zsidók nagy számához viszonyítva említést sem érdemel".

Tíz- és tízezrek vetették rá magukat a gettókba, gyűjtőtáborokba zsúfolt zsidók hátrahagyott értéktárgyaira, ingatlanaira. Budapest székesfőváros lakáshivatalát is valósággal megostromolták az igénylők. Újságban szólították fel a közönséget: „ne rohanja meg a lakáshivatalt, mert a lakáskiutalások a további intézkedésig szünetelnek". A nagybányai rendőrkapitány azt jelentette, hogy a belvárosban „egyéni akciók" voltak, „jobboldali egyének" zsidókat tettek ki lakásaikból, vagy üzlethelyiségeik sürgős átadására szólították fel őket. A zsidók a felszólításnak engedelmeskedtek, panaszt meg nem mertek tenni.

Horthy július 6-án felfüggesztette a deportálásokat a fővárosból, mert rosszul tájékozott volt, s féltette hatalmát. Alaptalanul tartott attól, hogy ha elviszik a sárga csillagos házakból a zsidókat, a fővárost szőnyegbombázni fogják. Azt hitte, hogy Baky puccsot szervez ellene, ezért vezényelt több ezer csendőrt Budapestre. A szövetségesek hatalmas katonai sikerei meggyőzték, hogy a nácik és csatlósaik elveszítették a világháborút. Lassan felfogta a külföldi és belföldi tiltakozások, figyelmeztetések, fenyegetések jelentését is. Végre belátta, hogy szomszédaink, Románia és Szlovákia már rég abbahagyták a zsidók öldöklését, deportálását, csak mi szállítjuk elvakult dühvel az élő nyersanyagot az auschwitzi halálgyárba. Mindazonáltal Pest környékéről engedte a további deportálást, és augusztusban újra kezdett tárgyalni a nácikkal a fővárosi zsidók elszállításáról is. Pétain marsall és a francia államapparátus csak vonakodva deportált, a francia zsidók 74%-a túlélte a holokausztot, a magyar zsidók 60%-a elpusztult.

A zsidó vezetők többsége úgy vélte, semmit sem lehet tenni. Meg sem próbálták szökésre, ellenállásra biztatni hitsorsosaikat. De voltak, ha kevesen is, akik megpróbáltak szembeszállni a gonosszal. Befejezésül egy korabeli nem cionista röplapot szeretnék idézni:

„Magunkra maradtunk... Fel a szívekkel! Mi nem kecsegtetünk benneteket menekülő élettel, csak szebb, dicsőbb elmúlással... Ne legyünk olyanok, mint a nyáj, melyet mészárszékre visznek... De ne legyetek öngyilkosok sem, mint már – sajnos – annyian testvéreink közül... Ki az utcára!"

* * *

A beszédek elhangzása után *Bálint András* színművész Radnóti Miklós Majális című versét szavalta, az utolsó négy sorát együtt a tömeggel.

A program végeztével a zsinagóga fekete zászlókkal borított kerítésénél sor került az emlékezés kövei-virágai elhelyezésére.

Összeállította:

G. J.

70

Junius 21-ig kötelesek a kijelölt házakba költözni a budapesti zsidók

A polgármester kijelölte a fővárosban azokat az épületeket, amelyekben zsidók (a fennálló rendelkezések értelmében a megkülönböztető jelzés — sárga csillag — viselésére kötelezettek) lakhatnak.

A polgármester rendelkezéseit a következőképpen kell végrehajtani:

1. A zsidók által lakható épületek valamennyi utcai kapubejáratának az utcára néző oldalán sárga csillag jelzést kell alkalmazni és azt állandóan ép és tiszta állapotban tartani. A jelzés 51×31 cm-es fekete alapon 30 cm. átmérőjű hatágu kanárisárga csillag. A kifüggesztendő hivatalos nyomtatványt a háztulajdonos (megbizottja) a polgármesteri rendelet kézhezvételét követő 24 órán belül az ingatlan fekvése szerint illetékes adókerületi adószámviteli osztályánál elismervény ellenében annyi példányban köteles átvenni, ahány utcai kapubejárata az ingatlannak van és a nyomtatványt valamennyi kapura azonnal tartósan felerősíteni köteles.

2. Ha a jelzés bepiszkolódik, megrongálódik, vagy bármilyen okból elvész, a helyett a háztulajdonos ugyanilyen nagyságu és színü jelzést köteles az illetékes adókerületi adószámviteli osztálynál ugyanabban az eljárásban megszerezni.

Családonként egy szoba

7. A sárga csillaggal megjelölt épületekben nem zsidók által kiüritett lakást, annak tényleges kiüritése után, zsidónak tekintendő személyek a Magyarországi Zsidók Szövetsége kijelölése alapján, a polgármester előzetes irásbeli hozzájárulása nélkül indokolt lakásszükségletük mértékéig elfoglalhatják, illetve bérbevehetik.

8. Egy zsidó családnak általában egy szobára van igénye. Ha azonban a szoba alapterülete 25 négyzetméternél kisebb és a család tagjainak száma 4-nél több, vagy pedig, ha valamilyen foglalkozást üznek vagy üztek (orvosi rendelő, ügyvédi iroda, mérnöki tervtár, műhely stb.) és a foglalkozás folytatása a felszerelés, irattár megőrzése másként nem biztositható, ugy további szobára is igénye lehet. Ennél nagyobb lakás, illetve lakásrész a zsidóknak indokolt lakásszükségletét meghaladja. Ha tehát zsidó az általa eddig bérelt, de a szükségletét meghaladó lakásban megmarad, ugy a többi szobába más zsidó családokat kell átköltöztetni.

Izraelben is...

Jeruzsálemben és Tel-Avivban is megemlékeztek Magyarország német megszállásának hetvenedik évfordulójáról. Sok száz Izraelben élő magyar túlélő kereste fel a jeruzsálemi Jad Vasem intézetet, ahol csoportokban megtekintettek több emlékhelyet. A Raoul Wallenberg tiszteletére ültetett fánál *Eliezer* és *Jichák Greenwald* az MTI-nek elmesélte, hogy maguk is a svéd embermentőnek köszönhetik életüket.

Édesapjuk munkaszolgálatban volt, édesanyjukat pedig elvitték egy halálmenettel, és a két kisgyerek magára maradt Aradi utcai lakásukban. Wallenberg tudomására jutott helyzetük, értük küldött, és elhelyezte őket egy védett gyerekházban, ahol mindketten túlélték a második világháborút.

A Jad Vasemben elsőként felépített Emlékezés Sátrában, az örök láng mellett imát mondtak az áldozatok emlékére, majd a hetven évvel ezelőtti történésekről beszélt *Nagy Andor,* Magyarország tel-avivi nagykövete, *Meir Gál,* az izraeli magyarokat tömörítő szervezet vezetője, *Miron Eszter,* a jeruzsálemi magyarok vezetője és *Roni Lusztig,* a magyar ajkú zsidóság cfáti múzeumának igazgatója.

Nagy Andor hangsúlyozta, hogy a kormány a nemzeti tanterv részévé tette a holokauszt oktatását. Közölte: a jövő érdekében szükséges a történtekkel való fájdalmas szembenézés. Miron Eszter szülőfaluja, Jánosháza példáján mutatta be a hetven évvel ezelőtti borzalmakat: a mintegy hatszáz helyi zsidóból 516-an vesztették életüket a vészkorszakban. A magyar származású *Naama Sík* történész az Auschwitz Albumban lefényképezett egyik magyar nő, az 1961-es Eichmann-perben is tanúskodó Goldstein Eszter történetével érzékeltette a magyar holokauszt szörnyűségeit.

A megemlékezés a tel-avivi egyetemen folytatódott. A tudományos konferencia témája a német megszállás mellett a cionista ellenállási mozgalom háború alatti tevékenysége volt.

A konferenciát Nagy Andor köszöntötte, *Dáviv Gur* egykori ellenálló és *Avner Salev,* a Jad Vasem igazgatója nyitotta meg. Az első szekcióülésen *Avihu Ronen* a magyar cionista földalatti mozgalom sajátosságairól szólt, amelyet egész Európa legnagyobb háborús embermentési akciójaként mutatott be. *Robert Rozett,* a Jad Vasem könyvtárának igazgatója a munkaszolgálatosokról beszélt, akiknek nyolcvan százaléka nem tért vissza fegyvertelen büntető katonai szolgálatából. *Eli Necer* személyes példáján mutatta be a hamis papírokkal való bujkálás történetét.

A konferencia második részében *Rafi Vágó* a holokauszt hetvenedik évfordulója kapcsán felszínre került magyarországi vitákat ismertette, és sajnálatát fejezte ki a kormány és a Mazsihisz közötti viszály és a holokauszt magyar emlékezetének átpolitizáltsága miatt. A szónok aggodalmának adott hangot a Horthy-rendszer egyes képviselőinek „tisztára mosdatása" miatt.

Olvasói levél

Köszönjük!

A mai nap egy egészen új szellem és szín megjelenését jelentette számunkra a zsidó közösség életében. Én nagyon sok különféle zsidó rendezvényen vettem részt életemben, de olyanon, ahol minden ennyire a helyén lett volna – még életemben soha. Ebben a szervezés-rendezés is benne van, de különösen kiemelendő, hogy minden hang, mindenkinek minden szava, ami ott elhangzott, igaz és követendő volt. És az volt a lényege, amit Alföldi Róbert egyik interjúja címéül adtak: ELÉG VOLT!!!

Az én – ma már öreg – generációm (de talán még a minket követők is) abban a szellemben nevelkedett, aminek lényege: tartsd be a törvényeket, ne tégy semmit a törvény és a jog ellen (mintha a kettő azonos lenne!!!), és akkor nem eshet bajod. Ezért is (nemcsak ezért) mentünk mind törvénytisztelően a vágóhídra.

Ma egy új szellemiség ébredését láttuk, amit elég hosszú ideje már sokan hiányoltunk. A mindannyiunkat újra és újra elárasztó gyász mellett emelkedett hangulatban térhettünk haza a megemlékezésről.

Köszönettel és üdvözlettel:

Beck Éva

A Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány Pályázati felhívása Szervezetek 2014. évi működési támogatására

A Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány magyarországi zsidó szervezetek működési költségeinek támogatására az alábbi pályázatot hirdeti meg.

1. Pályázók köre:

Minden olyan magyarországi bejegyzésű zsidó szervezet pályázhat 2014. évi működési költségeinek támogatására, amely megfelel az alábbi feltételeknek:

a) Egyesületi vagy alapítványi formában működik (egyház és a Gt. hatálya alá tartozó szervezet nem pályázhat);
b) Igazolja, hogy 2013. január 01. napja előtt jogerősen nyilvántartásba vették;
c) Nem tagja olyan szövetségnek, ernyőszervezetnek, amely alaptevékenységének támogatására pályázatot nyújtott be a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítványhoz (nyilatkozattal);
d) Amennyiben a pályázó szervezet eddig még nem részesült működési támogatásban, legalább két zsidó szervezet (nem a pályázó ernyőszervezet tagszervezete) ajánlja a pályázó alaptevékenységének támogatását a Kuratóriumnak.

2. Támogatás jellege, összege:

2.1 Vissza nem térítendő pénzügyi támogatás működési költségekre, amelynek felhasználásáról a kedvezményezett a támogatási szerződésben meghatározott időpontig köteles elszámolni.
2.2 A pályázati cél meghiúsulása esetén, vagy amennyiben az elszámolás a megadott határidőig nem történik meg, a támogatás összegét köteles a kedvezményezett a Közalapítványnak visszautalni.
2.3 Pályázható támogatás összege: legfeljebb 6 000 000 Ft
Rendelkezésre álló forrás mindösszesen: 45 000 000 Ft
A döntéshozó a támogatást a kértnél alacsonyabb mértékben is megállapíthatja.

3. A támogatható, elszámolható költségek köre

A pályázók kizárólag a szervezet alaptevékenységére fordított, indokolt és igazolt működési költségeik, azon belül az alábbi kiadásaik támogatására pályázhatnak:

3.1 Székhely, működési hely működtetésével kapcsolatos költségek (pl. bérleti és fenntartási költségek, közműdíjak, irodaszerek, irodai eszközök, postaköltség);
3.2 Adminisztrációs, ügyintézési és egyéb bérek és bérjellegű kifizetések, megbízási díjak, ezek járulékai;
3.3 Adminisztrációs, közjegyzői, hatósági eljárási, bírósági és egyéb díjak, bankköltségek és ügyintézési költségek;
3.4 Telefon-, internet-, postaköltség;
3.5 Irodai gépek és tartozékaik beszerzése, bérlése, üzemeltetése és karbantartása;
3.6 Kizárólag a működéssel kapcsolatos egyéb költségek (pl. teher- és személyszállítás, utazás, reprezentáció (max. a megítélt támogatás 10%-a lehet).

4. A részvételi feltételeknek megfelelő pályázatok elbírálási szempontjai:

4.1 A szervezet által ellátott feladat fontossága
4.2 A szervezet tevékenységében jelentős súlyt képvisel-e a szociális gondoskodás
4.3 A szervezet súlya a hazai közéletben
4.4 A szervezet nyilatkozattal igazolt taglétszáma
4.5 A szervezet nemzetközi elismertsége

5. Pályázat benyújtása

A pályázat tartalma:
1 példány pályázati adatlap
1 példány pályázati űrlap
1 példány pályázati költségvetés
2 példány ajánlás (az 1.d pontban meghatározott feltételek fennállása esetén)
1 példány bejegyző bírósági végzés másolata

A pályázatot **2014. április 10-én 23 óra 59 percig, kizárólag** elektronikus úton kell beküldeni a szervezetipalyazat2014@gmail.com e-mail címre. Az elektronikus úton kötelezően csatolt Pályázati űrlap, Pályázati költségvetés, ajánlás, végzés másolata mellett a pályázati **Adatlapot aláírással, pecséttel ellátva, szkennelve kell beküldeni a pályázóknak.**

A pályázat beérkezéséről, valamint a pályázat azonosítószámáról a Pályázatkezelő e-mailben értesíti a pályázót.

Azt a pályázatot, amely hiányosan, a kötelező mellékletek nélkül érkezik be, érvénytelennek tekintjük.

Szervezetenként csak egy pályázat nyújtható be.

Azok a szervezetek, amelyeket a MAZSÖK korábban már támogatott, újabb támogatási szerződést csak akkor köthetnek, ha a kapott támogatással a Támogatási Szerződés előírásai szerint elszámoltak, és az elszámolást a kuratórium elfogadta. Az eredményesen pályázóval a MAZSÖK Pályázati Bizottsága és a kuratórium által jóváhagyott típusszerződés alapján kell szerződni.

6. A pályázati folyamat időrendje

A kérelmek elektronikus beadásának határideje: **2014. április 10., 23 óra 59 perc**
A kérelmek elbírálásának várható értesítési időpontja: 2014. június 10.
Szerződéskötés várható időpontja: 2014. június 30-ig
A támogatásban részesülő pályázóknak a szerződéskötés időpontját követő 30 napon belül utalja át a Közalapítvány a támogatás összegét.

7. A pályázat elbírálása

A Közalapítvány Kuratóriuma a döntést indoklás nélkül, írásban közli a pályázókkal. A döntés végleges, ellene jogorvoslatnak helye nincs.

8. A pályázati támogatás felhasználásának ellenőrzése

A pályázati támogatás szerződés szerinti felhasználását a Közalapítvány vagy megbízottja ellenőrizheti, amihez a nyertes pályázó köteles a szükséges segítséget megadni, a kért adatokat és a dokumentumokat biztosítani.
A pályázati elszámolási határidőre a kedvezményezett összefoglaló szakmai szöveges és pénzügyi elszámolást – **amely esetében az eredetileg benyújtott költségvetéshez képest max. 10%-os eltérés megengedett költségsoronként** – nyújt be a Közalapítványnak a támogatási szerződésben rögzített módon.

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány Kuratóriuma

A Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány (MAZSÖK) 2014. évi projektpályázati felhívása

A Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány az alábbi pályázatot hirdeti meg.

1. Pályázati témakörök

I. A vallási élet és zsinagógai életközösségek támogatása
– Zsinagógai zsidó nevelés, oktatás
– Az oktatással, neveléssel, vallási élettel kapcsolatos szellemi termékek létrehozása, ezekkel kapcsolatos kutatások
– A hitélettel kapcsolatos kulturális és művészeti tevékenység
– A zsidó vallással kapcsolatos ismeretterjesztés
– A zsinagógai vallási élet támogatása
– Tóratekercsek felújításának támogatása

II. A zsidóság szellemi örökségének védelme és fejlesztése
– A zsidó kultúra támogatása, terjesztése, örökségének kutatása, megóvása
– Könyv, folyóirat, újság megjelentetésének támogatása
– A zsidósággal kapcsolatos történeti, szociológiai, művészettörténeti kutatások Holokausztemlékek és -emlékhelyek ápolása
– Budapesten kívüli zsidó temetők fejújítása és rendben tartása céljából szervezett kezdeményezések támogatása

III. Zsidó közösségépítés, szociális és egészségügyi tevékenység támogatása
– Egészségügyi tevékenység támogatása (pl. kórházi betegápolás, otthoni betegápolás, rászorultak szociális gondozása stb.)
– Szervezett közétkeztetés támogatása
– Házi gondozás támogatása (a holokauszttúlélők gondozására ez a támogatási forma nem igényelhető)
– Sporttevékenység támogatása
– Szervezett formában történő közösségépítő programok támogatása

IV. Zsidó iskolák, óvodák eszközfejlesztésének támogatása
– Fejlesztő játékok, taneszközök, számítástechnikai eszközök, oktatási segédanyagok beszerzése óvodák, iskolák részére

Az I.–IV. pályázatok elbírálási szempontjai
a) A pályázat értékteremtő, illetve szociális, közösségi minősége
b) A pályázónak a pályázatával kapcsolatos tevékenységének ismertetése
c) Önerő – a más forrásokból biztosított, illetve a kért támogatás aránya
d) A benyújtott költségvetés megalapozottsága

2. Pályázók köre

Pályázatot az alábbi személyek, illetve szervezetek adhatnak be:
– kizárólag életvitelszerűen Magyarországon tartózkodó magánszemély
– Magyarországon bejegyzett, magyarországi székhelyű szervezet, hitközség
– Magyarországon bejegyzett gazdasági társaságok

A pályázatok közül előnyben részesül, amelyik azonos feltételek mellett a pályázati célokat kisebb támogatással, vagy szélesebb kört elérve, vagy a pályázó eddigi munkássága alapján nagyobb valósínűséggel képes elérni, illetőleg igényes, de nem tömegízlést kielégítő, piaci sikerre nem számító projekt megvalósítása.

3. Pályázati eljárás

3.1 A pályázatot a **Pályázati űrlap, adatlap és költségvetés** kitöltésével kell elkészíteni, amelyek a MAZSÖK honlapjáról, a http://www.mazsok.hu címről tölthetők le. A kiíró az elbírálás során csak a pályázati űrlap, adatlap és költségvetés tartalmát vizsgálja, ezért további mellékletek beküldését kéri mellőzni.

3.2 Pályázni csak a **2014. március 1.–2014. december 31. között** megvalósuló projektekkel lehet.
A támogatás utólagos finanszírozással történik, a pályázati elszámolás kuratórium által történő elfogadását követően.

Egy pályázatra maximum 1 millió Ft támogatás adható.

3.3 **Beadási határidő: 2014. április 10., 23 óra 59 perc**

A pályázatokat **kizárólag** elektronikus úton, a **projektpalyazat2014@gmail.com** e-mail címre kérjük benyújtani.

A pályázat beérkezéséről, valamint a pályázat azonosítószámáról a Pályázatkezelő e-mailben értesíti a pályázót.

3.4 Az elektronikus úton **kötelezően** csatolt **Pályázati űrlap, Pályázati költségvetés** mellett a pályázati **Adatlapot aláírással, pecséttel ellátva, szkennelve kell beküldeni** a pályázóknak.

Azt a pályázatot, amely hiányosan, a kötelező mellékletek nélkül érkezik be, érvénytelennek tekintjük.

A támogatási szerződés megkötésére a kuratóriumi döntést követően kerül sor.

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány Kuratóriuma

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány (MAZSÖK) 2014. évi Pályázati felhívása szociálisan rászoruló óvodások, tanulók támogatására

ÁLTALÁNOS PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány pályázatot hirdet oktatási intézményekbe járó, szociálisan hátrányos helyzetű, szegény sorsú zsidó óvodások és tanulók részére a 2014/2015-ös tanévre, elősegítendő óvodai nevelésüket, alap- és középfokú tanulmányaik folytatását, sikeres befejezését.

A Pályázatban résztvevők köre:
– zsidó hitközséghez tartozó gyermek, vagy zsidó oktatási, nevelési intézménybe járó gyermek, aki szociálisan rászorult.

A fenti jogosultak közül előnyben részesül az a gyermek, aki zsidó oktatási, nevelési intézményben tanul. Igazolást a hitközségtől kell beszerezni arról, hogy a gyermek zsidó hitközség tagja vagy zsidó oktatási nevelési intézménybe jár.

Pályázni a „Szociális Pályázati Űrlap/ok" kitöltésével, illetve a szükséges mellékletek, nyilatkozatok, ajánlás becsatolásával lehet. Hiánypótlásra lehetőséget nem biztosítunk, ezért kérjük, figyelmesen készítsék össze a csatolandó mellékleteket.

A „Szociális Pályázati Űrlap", az „Ajánlás" a MAZSÖK honlapjáról, a http://www.mazsok.hu címről tölthető le.

A pályázat csak abban az esetben érvényes, ha az alábbi feltételeknek megfelel, illetve a szükséges iratokat becsatolják:

– az óvodás, tanuló **törvényes képviselőjének aláírása,**
– egyedülállóságra vonatkozó nyilatkozat,
– munkáltatói igazolás az elmúlt három havi átlagkeresetről,
– amennyiben valamelyik szülő/gondviselő/gyám **nyugdíjas, rokkantnyugdíjas,** abban az esetben a **Nyugdíjfolyósító Igazgatóság** által kiadott **igazolás** benyújtása szükséges,
– amennyiben a szülő **„főállású anya",** az abból származó jövedelemre vonatkozó **igazolás** (bankszámlakivonat) benyújtása szükséges,
– **a 2013. évi** adóbevallásról szóló Igazolás, amelyet a területileg illetékes NAV-tól kell beszerezni,
– **ajánlás** zsidó hitközségtől, illetve zsidó oktatási/nevelési intézménytől.

Beadási határidő: 2014. május 31. (A borítékra kérjük ráírni *„Szociális pályázat")*

A pályázatokat egy példányban (az összes melléklettel együtt), aláírva a Közalapítvány Irodájához (MAZSÖK, 1054 Budapest, Tüköry u. 3.) személyesen vagy ajánlott küldeményként postai úton kérjük benyújtani.
Azt a pályázatot, amely hiányosan, a kötelező mellékletek nélkül érkezik be, érvénytelennek tekintjük.

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. Telefon: 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Bp. XIII. ker., Tátra utcában kiadó egy 59 m²-es, kétszobás, távfűtéses lakás. Érdeklődni lehet: munkaidőben a 06-30-217-3460 telefonon.

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétvégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos öröklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, telkes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

Gyere velünk önkéntesnek Izraelbe polgári munkára május 11.– június 1-jéig. Jelentkezés: Deutsch János, tel.: 06-20-233-8454, lljano@freemail.hu, illetve keddenként 16–17 óra között az Izraeli Kulturális Központban.

Épületek hőtérképezése, vizes falak utólagos szigetelése. 06-70-550-9531, www.szigeteles.net

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT,** 12 vagy 6 személyes (akár hiányos) evőeszközkészletet, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiáit, herendi, meisseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretert, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa-, márványszobrokat (hibásakat is). Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN.** Díjtalan kiszállás, értékbecslés, vidékre is. **Üzlet tel.: 201-6188, 06-20-323-4104.**

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Vígszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Társasházak közös képviseletét műszaki háttérrel (kőműves, festés), padlások, pincék, lépcsőházak takarítását vállalom. 06-70-216-0234.

Beteggondozást, családlátogatást, gyermekfelügyeletet vállal megbízható, egészségügyi végzettséggel rendelkező volt körzeti nővér. 06-30-469-9411.

Rehabilitációs terápia otthonában! Stroke, műtétek utáni utógondozást, depressziós és dementálódó idősek terápiáját vállalja egészségügyi gyakorlattal rendelkező mentálhigiénés szakember. 06-30-739-6326

Eladó Újlipótvárosban 84 m²-es kétszoba-hallos, összkomfortos, felújítandó, polgári öröklakás. Érdeklődés: 06-30-961-9530.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.–Murányi u. sarok, a Garay térnél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Vitál-Lux-Dentál Fogtechnika. Négy generáció óta. Allergiamentes biofogsor-készítés, javítás, kerámiahidak, cirkonpótlások, harapásemelő, fogfehérítő sín készítése. Telefon: +36-70-272-4217, web: www.fogsor.eu

HÁZASSÁG

10 éves fiát egyedül nevelő, 35 éves, rendezett anyagiakkal bíró férfi tartós kapcsolatra komoly társat keres. „Együtt egymásért” jeligére a kiadóba.

164/70/60 éves, fiatalos özvegyasszony korban hozzá illő, megbízható, független társat keres. „Remény” jeligére a kiadóba.

Kanadában élő, de időjárási okokból hazaköltözni készülő, jó anyagi helyzetben lévő nyugdíjas férfi korban hozzá illő hölgyet keres. E-mail: tamasfoldes@hotmail.ca

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik a 2012. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 11 287 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető gondozására használtuk fel, a kuratórium döntése alapján. Egyúttal megköszönjük mindazoknak, akik az elmúlt években alapítványunknak adták az 1%-ot, és ezzel járultak hozzá a veszprémi zsidó közösség élete egy kis szeletének javításához. Sajnos az új törvények alapján alapítványunk a közhasznúsági feltételeknek nem felel meg, így kérjük, hogy az 1%-ot más, arra jogosult zsidó szervezetnek adják.

*

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 18 éve működő **Cödoko Zsidó Szociális, Nevelési és Kulturális Alapítvány** részére ajánlja fel. Alapítványunk a befolyt összeget zsidó szociális, nevelési és kulturális intézmények támogatására fordítja. Adószámunk: 18049196-1-42.

*

Kérjük, tájékoztassa személyi jövedelemadót fizető hozzátartozóit, hogy a **Joint Magyarország/Mazs Alapítvány** – amelynek kiemelt programja a közel 5000 holokauszttúlélő támogatása – nagyon várja az 1%-os felajánlásokat, hogy a jövőben még több rászorulón tudjon segíteni. Adószámunk: 19664651-2-42. Nagyon köszönjük!

*

A Pécsi Zsidó Hitközség Hagyomány Szociális Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2012. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány részére ajánlották. A kuratórium döntése alapján a céloknak megfelelően használtuk és használjuk fel. Kérjük, hogy a 2013-as évről beadott adóbevallásukban 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére tegyék meg, amit előre is köszönünk. Adószámunk: 19034834-1-02.

*

Tisztelt Adományozó!
Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa a **Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget,** mint egyházat. Technikai szám: 0107
Ugyancsak kérjük, hogy adójának további 1%-ával támogassa az **Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt** mint társadalmi szervezetet. Adószám: 19700557-1-42. Támogatását köszönjük.

*

Kérjük, támogassa alapítványunkat adója 1%-a felajánlásával. **Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány.** Adószám: 18170696-1-42. Köszönjük a támogatását.

*

Kérjük, hogy jövedelemadója 1%-ával támogassa a Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockáztatásával mentették a zsidó üldözötteket. **Igaz Emberekért Alapítvány**, 18040094-1-42.

ÚJ ÉLET
a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

Macesz!

Az alábbi körzeteinkben kapható pászka és dara.

Síp u. 12.	**hétköznap 8–16-ig pénteken 8–13-ig vasárnap 9–12-ig**
II., Budai Körzet, Frankel L. út 49.	**hétfőtől csütörtökig reggel 7 órától 13 óráig**
IV., Újpesti körzet, Berzeviczy G. u. 8.	**Tel.: 369-0827**
VI., Hunyadi tér 3.	**Tel.: 342-5322**
VII., Bethlen téri körzet, István út 15.	**Tel.: 342-6170**
VIII., Nagyfuvaros u. 4.	**Tel.: 334-2331**
IX., Páva u. 39.	**Tel.: 06 30 999-7826**
XI., Károli G. tér 5.	**Tel.: 361-1965**
XIII., Hegedűs Gy. u. 3.	**Tel.: 349-3120**
XIV., Zuglói körzet, Thököly út 83.	**Tel.: 06 30 249-5463**
XX., Zamárdi u. 7.	**Tel.: 06 30 950-2189**

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Ápr. 4.	Szombat reggel Ápr. 5.	Péntek este Ápr. 11.	Szombat reggel Ápr. 12.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.15	9.30	19.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	18.30	9.00	18.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.10	8.00	19.20	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.10	8.00	19.20	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	19.00	9.00	19.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	19.10	9.00	19.20	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	19.00	9.00	19.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.00	8.00	19.10	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.00	8.00	19.10	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	19.00	8.00	19.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	19.00	10.30	19.00	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Április 4. péntek	**Niszán 4.**	**Gyertyagyújtás: 6.59**
Április 5. szombat	**Niszán 5.**	**Szombat kimenetele: 8.05**
Április 11. péntek	**Niszán 11.**	**Gyertyagyújtás: 7.09**
Április 12. szombat	**Niszán 12.**	**Szombat kimenetele: 8.16**
		Sábbát hágádol
Április 14. hétfő	**Niszán 14.**	**Erev peszách**
(Április 15.–22.: Peszách)		

Programajánlat

ÁPRILIS

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

3. (csütörtök) 19 óra: Szabó Lőrinc: Egymás Bábelében – monológ
7. (hétfő) 19 óra: Alt duett – zenés tragikomédia
8. (kedd) 19 óra: Heller Ágnes estje: Választások után
9. (szerda) 19 óra: Jean Cocteau: Emberi hang – monodráma
10. (csütörtök) 19 óra: Rose – monodráma
17. (csütörtök) 19 óra: Kéri László: 10 nappal a választások után
23. (szerda) 19 óra: Talmud, tóra és a többiek
24. (csütörtök) 19 óra: Rose – monodráma
28. (hétfő) 19 óra: Frida – kupléopera
30. (szerda) 19 óra: Csákányi Eszter: Akit az istenek szeretnek.
PREMIER

Budai Micve Klub
(II., Frankel Leó út 49.)

13. (vasárnap) 19 óra: Mit várhatunk a választások után? Vendégünk Mészáros Tamás újságíró, az Újságíróklub című tévéműsor állandó közreműködője, aki mindig keményen és őszintén fogalmaz. Házigazda: Bóta Gábor újságíró.
14. (hétfő) 19 óra: Szédervacsora. 20-án 10 órára tisztelettel meghívjuk honfitársunkat, hittestvérünket hazánk német megszállásának hetvenedik évfordulója alkalmából a Frankel-zsinagógában tartandó holokauszt-megemlékezésünkre.

Generációk Klubja
(VI. ker., Hunyadi tér 3. félemelet)

7. (hétfő) 15 óra: Domán István főrabbi tart előadást
28. (hétfő) 15 óra: Vendégünk a zongoránál Fűzy Gábor
Peszách ünnepe miatt a hónap klubprogramja erre a két eseményre korlátozódik.
Gyógytorna és fejlesztés ebben a hónapban nem lesz.
Kívánok mindnyájatoknak kóser peszáchot!

Hírek, események röviden

– **Adományok.** Neumann Anna 50 ezer Ft-ot küldött az Igaz Emberekért Alapítványnak a Jad Vasem-kitüntetettek megsegítése céljából.

– **Kedves volt és leendő önkéntes!** Szeretettel meghívlak szokásos SAR-EL találkozónkra 2014. április 18-án, pénteken, 16 órára! Díszvendégünk Israel Geva, a SAR-EL igazgatója. A találkozón előadást hallhatsz a SAR-EL mozgalomról, valamint kérdéseket tehetsz fel. Várunk szeretettel! Helyszín: Izraeli Kulturális Központ, VI. ker., Paulay Ede utca 1.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Moldova György 80

Elfogult vagyok Moldovával, azaz csak erősen szubjektív felhanggal tudom köszönteni kerek születésnapja alkalmából. Azért vagyok elfogult, mert ő ugyan nekem se kutyám, se macskám, mindössze a példaképem. Gyakran kotrom elő valamelyik kötetét (nincs nehéz dolgom, mert valamennyi testközelben van), hogy erőt merítsek a napi nehézségek megoldásához. Nem csak a humoráért, a bölcsességéért is kurrens emberem (hmm... mondja egy rabbi).

Odahaza gyilkosnak becézem (mármint illúziógyilkosnak). Nekem legalábbis az (lehet, hogy másoknak is?). Klasszikus példám „a magyar apa”, az ő költött figurája, aki üzemszerűen jár ki a frontra induló vonatokhoz, hogy integetésével tegyen eleget az elvárható hazaffyas kötelességének. No, innentől kezdve bárhol, bárkitől olvasok valami igazán gyönyörűt, amikor egy őszintén könnyező édesapa a pályaudvaron búcsúzik a frontra induló fiától, már a zsebem felé nyúlok a Zewáért, amikor hirtelen beugrik Moldova. És kész! A tragédián csak röhögni tudok – *miatta*.

Nézem őt a tévében, amint ömlik belőle a politika, mialatt a képernyő alján folyamatosan határolódik el tőle a szerkesztőség.

Rendíthetetlen Kádár-rajongó. Amikor ez kerül szóba, a riporter „meghal”. Ti. annyi tölténye van Gyurinak e témában, hogy fel sem tudja azokat mind használni, mert a váltás óta regnáló kormányok folyamatosan gondoskodnak az utánpótlásról...

Nem is folytatom. Róla csak ő maga tudna írni. Én csak köszöntöm: bis 120, Gyuri!

Kardos Péter

SPÁNN GÁBOR

Április 4.

Nemrégiben meghívtak az egyik kisebb kereskedelmi televízióba jópofizni egy általuk talkshow-nak nevezett olcsó beszélgetős műsorba. Illusztris társaságban ültük körül az alkoholmentes gyerekpezsgővel megterített asztalt. A kötetlen beszélgetés résztvevői között korombeli „volt valakik” ültek. Idős magyar operatőr, a Magyar Televízió egykori szerkesztője, egy jó nevű, de már nem aktív közgazdász, nyugdíjas orvosprofesszor. Ez amolyan szórakoztató történelemóra volt, tudniillik a dramaturgia szerint filmbejátszásokat adtak az elmúlt századról, és egy-egy korszak lezárása után a műsorvezető megkérdezett bennünket, mi a véleményünk a bemutatott időszakról, hisz legtöbbünk, már nem is gyerekként, társutasa volt a történelmi eseményeknek.

Elérkeztünk 1945. április 4-hez. A műsorvezető vízháztartása már kérdése feltevésekor felborult, ami jól látszott arról, hogy izzadságban úszott. Uraim – mondta ő. – Nem vagyok benne biztos, hogy amint a bejátszásban elmondták, 1945. április 4-e mindenkinek felszabadulás volt. Mondjátok el, Ti hogy éltétek ezt meg. A stúdióban olyan csend lett, hogy én még azt is meghallottam, amint az egyik távoli kameránál álló operatőr fülesébe utasítást ad a rendező: menj kicsit odébb, nem látod, milyen csúf a Spánn heftije?!

Vettem a bátorságot, és én válaszoltam elsőnek, amit már az iskolában is utáltam. Azt mondtam: számomra 1945. április 4. a felszabadulást jelentette, és jelenti máig. Felszabadulást egy olyan élet alól, ami hónapokig bujkálásból állt, majd az emberi jóindulat nyomán a gettóban 6 éves korom teljes erőbedobásával halottakat cipeltem temetni. Máig emlékszem az első orosz katona arcára, akit életemben láttam. Vágott szemű, tatáros külsejű, prémsapkás fiatalember volt, kissé dízelszagú – gondolom, páncélos... –, kezében egy dobtáras Davaj-gitárnak nevezett géppisztollyal. Annyit kérdezett hangosan: nyemci?

Édesanyám jól beszélt németül, tudta, hogy a katona németeket vagy nyilasokat keres, és megmagyarázta neki, hogy itt csak öregek és gyerekek vannak. Ezek után talán megbocsátják nekem, hogy az általános iskolában úttörőnyakkendővel a nyakamban, amihez piros faöv és egy saját fütyülő tartozott, teli tüdőből énekeltem a többiekkel: „Április 4-ről szóljon az ének”. Mentségemre szolgáljon, hogy ezt minden évben hamisan tettem, amiről a bizonyítványaimban az ének mellé írt 1-es tanúskodik. A megőrzött nyakkendő már csak rózsaszín, és a fütyülő sem a régi. És ha már a többiek nem kaptak kedvet a viviszekcióra, azt is bevallottam, hogy közel 40 éves tévés munkám során egyik április 4-én megkaptam a Szocialista Kultúráért Érdemérmet. A műsorvezető helytelenítő pillantására hozzátettem: ezt viszont a 80-as években munkakapcsolat folyamán elcseréltem egy nyugatnémet operatőrrel egy első generációs kvarcórára. Az idősebbek emlékeznek rá, ez úgy működött, hogy sötét számlapja gombnyomásra kivilágosodott, és pár másodpercre piros számokkal kiírta a pontos időt. Azt csak később tudtam meg, hogy a közel 10 centi magas, 30 dekás óra egy szovjet ipari fémhulladék volt, amit a győztesek egy japán licencről koppintottak. Sajnálom, hogy az óra egy hónap után végleg bedöglött, mert ma igazán nyugtázhatnám, hogy jó cserét csináltam. Tudniillik a szocialista kultúráért kapott kitüntetésem egy vörös csillag volt, ami, mint tudjuk, önkényuralmi jelkép, de egy 30 percet késő, gusztustalan kvarcóra viselése még nem jár börtönbüntetéssel. Tudom, hogy a rendszerváltást követően április 4-e megszűnt piros betűs ünnep lenni. Többen esküsznek, hogy eleve nem a felszabadulás, hanem az 1948 után kezdődött kommunista terror születésnapja. Nekik innen üzenem, hogy az én korosztályom, és nemcsak a holokauszttúlélők, de a többi 70–80-asok között is nagyon sokan rendelkeznek egy-egy orosz katona arcának emlékével, akire nem tudnak gyarmatosítóként gondolni. Ennek a generációnak ki kell halni, hogy ezek az emlékek elenyésszenek. Ünnepélyesen megígérem, hogy magam is ki fogok halni, csak tisztelettel kérem: ha lehet, ne sürgessenek...

...és ideje van a nevetésnek

– Mit is mondtál, hány halat fogtál a hét végi horgászáskor? – kérdezi a feleség a férjét, miközben bontogatja a napi postát.

– Hat gyönyörű példányt! – mondja büszkén a férj.

– Gondoltam, hogy ezek tévednek! A halasbolt ugyanis nyolcról küldött számlát!

* * *

Feleség a férjnek:

– Nézd, milyen szép fehér lett az új inged az új mosóportól!

– Igen, de nekem kockásan jobban tetszett!

* * *

Ha nem sikerül elsőre, akkor az ejtőernyős ugrás nem neked való.